

Opinia polskich specjalistów z zakresu żywienia na temat znakowania produktów spożywczych wartością odżywczą

Raport z ogólnopolskiego badania przekrojowego

Wydział Nauk o Zdrowiu

Warszawski Uniwersytet Medyczny

Dr hab. Mariusz Panczyk

Dr hab. inż. Iwona Traczyk

Dr hab. Mariusz Jaworski

Dr inż. Beata Sińska

Dr n. med. Alicja Kucharska

luty - czerwiec 2022 r.

Spis treści

STRESZCZENIE	3
SUMMARY	5
I. WPROWADZENIE	7
1. RAMY PRAWNE ORAZ ZAKRES STOSOWANIA OZNACZEŃ NA OPAKOWANIACH ŻYWNOŚCI	7
2. CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU OZNACZENIA NUTRI-SCORE	11
2.1. Wprowadzenie	11
2.2. Algorytm obliczenia Nutri-Score	12
2.3. Prawo do używania oznaczenia Nutri-Score	14
2.4. Wdrożenie Nutri-Score	16
3. KRYTYCZNE ASPEKTY WPROWADZENIA SYSTEMU NUTRI-SCORE	18
3.1. System Nutri-Score w świadomości konsumenta	18
3.2. System Nutri-Score a potencjalne zachowania konsumenta	19
3.3. System Nutri-Score a reformulacja	20
3.4. System Nutri-Score a edukacja zdrowotna	21
3.5. System Nutri-Score a żywność ekologiczna	23
II. BADANIE OPINII SPECJALISTÓW Z ZAKRESU ŻYWIENIA NA TEMAT ZNAKOWANIA PRODUKTÓW SPOŻYWCZYCH WARTOŚCIĄ ODŻYWCZĄ	24
1. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE BADANIA	24
1.1. Cel badania	24
1.2. Metody badawcze	24
1.3. Badana populacja i dobór próby	25
1.4. Oszacowanie wielkości próby	26
1.5. Techniki i narzędzia badawcze	26
1.6. Zbieranie danych	27
1.7. Analiza danych	28
2. WYNIKI BADANIA	29
2.1. Przebieg rekrutacji	29
2.2. Charakterystyka grupy badanej	29
2.3. Opis zebranych danych	31
2.3.1. Systemy znakowania żywności	31
2.3.2. Cechy idealnego systemu znakowania żywności	35
2.3.3. System znakowania żywności na froncie opakowania Nutri-Score	41
2.3.4. Implementacja systemu znakowania żywności Nutri-Score w Polsce	45
3. PODSUMOWANIE WYNIKÓW	46
III. WNIOSKI I REKOMENDACJE	48

Streszczenie

Administracja Unii Europejskiej prowadzi prace mające na celu wprowadzenie wspólnego i obligatoryjnego systemu oznaczania produktów wartością odżywczą na froncie opakowania. Częścią tych prac są toczące się szerokie konsultacje, w których uczestniczą m.in. specjaliści i naukowcy z zakresu żywienia i dietetyki skupieni wokół EFSA (European Food Safety Authority). Ponieważ jednym z rozważanych rozwiązań jest implementacja w Unii Europejskiej systemu Nutri-Score, to ważne jest określenie użyteczności tego znakowania oraz przede wszystkim poznanie jego wad i zalet i możliwego wpływu na zdrowie społeczeństwa.

W tym celu przeprowadzono badanie dotyczące opinii polskich specjalistów z zakresu żywienia na temat znakowania produktów spożywczych wartością odżywczą, ze szczególnym uwzględnieniem znakowania Nutri-Score.

W ogólnopolskim badaniu przekrojowym wzięło udział łącznie 75 specjalistów, którzy w okresie od 21 marca do 24 kwietnia 2022 r. wypełnili dobrowolnie i anonimowo kwestionariusz online. Dane gromadzono techniką CAWI, a zaproszenia do udziału w badaniu były kierowane imiennie. Uczestników do badania rekrutowano spośród członków Komitetu Nauki o Żywieniu Człowieka Polskiej Akademii Nauk, Polskiego Towarzystwa Dietetyki, Polskiego Stowarzyszenia Dietetyków oraz wśród wykładowców i badaczy z wiodących uczelni wyższych kształcących na kierunku dietetyka.

W opinii badanych specjalistów obowiązujący obecnie w Polsce obligatoryjny sposób znakowania produktów spożywczych wartością odżywczą na opakowaniu nie jest w pełni wystarczający do podejmowania przez konsumentów korzystnych wyborów żywieniowych. Badani wskazali dwa rozwiązania w zakresie znakowania produktów spożywczych, które mają największe walory edukacyjne dla przeciętnie zorientowanego konsumenta: „obowiązkowa tabela wartości odżywczej z RWS” oraz „znak graficzny umieszczony na froncie opakowania”. Zdaniem specjalistów idealne oznaczenie informujące konsumenta o wartości odżywczej powinno być m.in.: czytelne, zrozumiałe, proste; zgodne z zaleceniami zdrowego żywienia; pomocne w edukacji żywieniowej; uwzględniające aktualny stan wiedzy żywieniowej; pozwalające obiektywnie porównywać produkty z tej samej grupy produktów (np. płatki śniadaniowe) oferowane przez różnych

producentów, ale równocześnie także porównywać produkty pomiędzy różnymi grupami (np. grupę olejów do grupy nabiału).

Polscy specjaliści uważają ponadto, że mimo iż system Nutri-Score pozwala podjąć szybką decyzję zakupową na podstawie prostego znaku graficznego, to nie gwarantuje, że wybór przez konsumenta jedynie produktów z najwyższą oceną pozwoli skomponować zbilansowaną dietę. Badani wskazali także, że system ten posiada istotne wady, do których można zaliczyć: nie uwzględnia stopnia przetworzenia produktu, w tym liczby i rodzaju użytych substancji dodatkowych; nie uwzględnia pełnej wartości odżywczej produktów, w tym m.in. związków bioaktywnych, które decydują o ich prozdrowotnych właściwościach; nie różnicuje produktów pod względem naturalnie występujących składników, a tych dodanych w procesie produkcji. Dodatkowo należy zauważyć, że w opinii badanych ekspertów system Nutri-Score nie posiada większości cech wskazanych przez nich jako pożądane. W opinii badanych algorytm Nutri-Score nie wyróżnia wielu produktów uznawanych przez środowiska naukowe za mające korzystny wpływ na zdrowie człowieka. Oznacza to, że system ten może nie spełniać aktualnych zaleceń żywieniowych i może nie być w pełni zgodny z zaleceniami zdrowego żywienia.

Tylko niewielki odsetek specjalistów wyraziło zdanie, że system Nutri-Score należy wdrożyć w naszym kraju w aktualnej wersji, a zdecydowana większość opowiedziała się za koniecznością jego zmodyfikowania przed ewentualnym wprowadzeniem go w Polsce.

W świetle toczącej się aktualnie debaty, a także opublikowanych rekomendacji przez panel ekspercki EFSA, można uznać że nowy obowiązkowy system znakowania produktów wartością odżywczą na froncie opakowania, powinien zostać opracowany przez niezależnych ekspertów na podstawie istniejących zaleceń. Polscy specjaliści z zakresu dietetyki i żywienia człowieka w swojej opinii wyrazili dużą dozę ostrożności przed wprowadzaniem aktualnie istniejącego znakowania Nutri-Score. Wskazali szereg wad tego systemu oraz dostrzegli potencjalne zagrożenia przed jego wdrożeniem w naszym kraju.

Summary

The European Union administration is working towards the introduction of a common and mandatory front-of-pack nutrition labelling system for food products, which involves on-going wide-ranging consultations with nutrition and dietetics experts and scientists from the European Food Safety Authority (EFSA), among others. As the implementation of the Nutri-Score system in the European Union is one of the solutions under consideration, it is important to determine the usefulness of this labelling method and, above all, to discern its advantages and disadvantages as well as its possible impact on the health of the population.

For this purpose, a survey was carried out on the opinions of Polish nutrition professionals on the nutritional labelling of food products, with particular reference to Nutri-Score labelling.

A total of 75 experts participated in the nationwide cross-sectional survey, completing a voluntary and anonymous online questionnaire between 21 March and 24 April 2022. Data was collected using the CAWI technique and the participants were sent customized invitations to participate in the study. The study participants were recruited from among members of the Committee of Human Nutrition Science of the Polish Academy of Sciences, the Polish Society of Dietetics, the Polish Association of Dietitians, and from among lecturers and researchers from leading universities educating in dietetics.

In the opinion of the experts surveyed, the obligatory labelling of food products with nutritional value on packaging currently in force in Poland is not fully sufficient for consumers to make favourable nutritional choices. The respondents identified two food labelling solutions that have the greatest educational value for the average informed consumer: "a mandatory nutrition table with NRV (Nutrient Reference Value)" and "a graphic sign placed on the front of the package". According to experts, the ideal sign informing the consumer about the nutritional value should be, among others: legible, understandable, simple; in accordance with the recommendations of healthy nutrition; and helpful in nutrition education. It should also take into account the current state of nutrition knowledge; allow an objective comparison of products from the same product group (e.g. breakfast cereals) offered by different manufacturers, but also at the same time compare products between different groups (e.g. oil group to dairy group).

The Polish experts are also of the opinion that, although the Nutri-Score system allows a quick purchasing decision to be made on the basis of a simple graphic symbol, it does not guarantee that the consumer's choice of only the products with the highest score will allow for a balanced diet to be composed. The respondents also pointed out that the system has significant drawbacks, i.e. it does not take into account the degree of processing of the product, including the number and type of additives used; it does not take into account the full nutritional value of the products, including, among others, the bioactive compounds that determine their health-promoting properties; it does not differentiate between products in terms of naturally occurring ingredients and those added in the production process. Moreover, it should be noted that, in the opinion of the surveyed experts, the Nutri-Score system does not have most of the characteristics they indicated as desirable. According to the respondents, the Nutri-Score algorithm does not promote many of the products recognised by the scientific community as having a beneficial effect on human health. This means that the system may not meet current dietary recommendations and may not be fully compatible with healthy eating recommendations.

Only a small percentage of professionals expressed the opinion that the Nutri-Score system should be implemented in our country in its current version, with the vast majority in favour of the need to modify the system before its possible introduction in Poland.

In light of the current debate, as well as the published recommendations by the EFSA expert panel, it may be concluded that a new mandatory front-of-pack nutrition labelling system, based on existing recommendations, should be developed by independent experts. The Polish experts in the field of dietetics and human nutrition expressed concern about the introduction of the currently existing Nutri-Score labelling. They enumerated a number of disadvantages of this system and predicted potential threats before its implementation in our country.

I. Wprowadzenie

1. Ramy prawne oraz zakres stosowania oznaczeń na opakowaniach żywności

Zmiany regulacji prawnych Unii Europejskiej (UE) w zakresie informacji umieszczanych na etykietach produktów spożywczych, poczynione na początku poprzedniej dekady, wyraźnie wskazują, że etykieta żywności jest nie tylko technicznym nośnikiem informacji o produkcie, ale ma także wymiar edukacyjny. W 2011 roku, dotychczasowe akty prawne poszczególnych państw członkowskich dotyczące znakowania żywności, opracowane w oparciu o dyrektywy UE, zostały zastąpione rozporządzeniem obowiązującym w całej Wspólnocie. Wówczas podejście obejmujące „znakowanie żywności” (food labelling)¹ zostało zastąpione podejściem - „informowanie konsumenta o żywności” (food information to consumers).² Od tego czasu etykieta produktu spożywczego stała się źródłem informacji o produkcie.

Obecnie przepisy prawne UE nakładają na producentów żywności, obowiązek umieszczania na etykietach produktów spożywczych, informacji o wybranych składnikach wartości odżywczej produktu. Z punktu widzenia żywienia człowieka obowiązek informowania konsumentów o wartości odżywczej żywności należy do kluczowych wymagań. Od grudnia 2016 r. obowiązkowe jest umieszczanie na etykiecie żywności informacji dotyczących wartości energetycznej oraz zawartości:

- tłuszczu, w tym kwasów tłuszczowych nasyconych,
- węglowodanów, w tym cukrów,
- białka,
- soli.

¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 lipca 2007 r. w sprawie znakowania środków spożywczych (Dz.U. 2007 nr 137 poz. 966).

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności (...) (Dz.U.UE.L.2011.304.18 z dnia 2011.11.22 ze zm.)

Wartości te podawane są w przeliczeniu na 100 g/100 ml produktu, dodatkowo mogą być podane w przeliczeniu na proponowaną porcję produktu.

Mając na uwadze edukacyjny charakter informacji na etykietach środków spożywczych, ważna jest możliwość zamieszczania, obok zawartości składników odżywczych, odniesienia do procentowych referencyjnych wartości spożycia, określonych w cytowanym rozporządzeniu.

Ponadto treść obowiązkowej informacji o wartości odżywczej produktu, może zostać uzupełniona informacją o ilości jednego lub większej liczby z następujących składników:

- kwasy tłuszczowe jednonienasycone;
- kwasy tłuszczowe wielonienasycone;
- alkohole wielowodorotlenowe;
- skrobia;
- błonnik;
- każda z witamin lub każdy ze składników mineralnych wymienionych w załączniku do cytowanego rozporządzenia.

Trzeba tu jednak zaznaczyć, że informacja o zawartości witamin i składników mineralnych może być zamieszczona na etykiecie żywności jeżeli występują one w znaczącej ilości. Znacząca ilość witamin i składników mineralnych oznacza, że jej zawartość stanowi, co najmniej:

- 15,0% referencyjnych wartości spożycia zawarte w 100 g lub 100 ml, w przypadku produktów innych niż napoje;
- 7,5% referencyjnych wartości spożycia w przypadku napojów, lub
- 15,0% referencyjnych wartości spożycia w przeliczeniu na porcję, jeżeli dane opakowanie zawiera wyłącznie jedną porcję.

Dane te podawane są zwykle w formie tabeli (dopuszczalne są także inne formy prezentacji), zazwyczaj na tylnej/bocznej powierzchni opakowania. Pomocna dla komponowania diety jest także informacja o składnikach produktu. Wobec narastającej epidemii otyłości, a także wzrostu częstotliwości występowania innych przewlekłych chorób niezakaźnych, w tym alergii i nietolerancji pokarmowych, właściwy dobór jakościowy i ilościowy żywności, mają kluczowe znaczenie. Na etykietach produktu podawany jest jego skład, a składniki wymieniane są w kolejności od najwyższej do najniższej zawartości.

Dla właściwego komponowania diety pomocne mogą być także oświadczenia żywieniowe i zdrowotne.^{3,4} Umieszczanie tych informacji jest możliwe tylko w ściśle określonych warunkach. Cytowane Rozporządzenie 1924/2006 podaje, że „oświadczenie” oznacza każdy komunikat lub przedstawienie, które, zgodnie z przepisami wspólnotowymi lub krajowymi, nie są obowiązkowe, łącznie z przedstawieniem obrazowym, graficznym lub symbolicznym w jakiegokolwiek formie, które stwierdza, sugeruje lub daje do zrozumienia, że żywność ma szczególne właściwości. Rozporządzenie to ma zastosowanie do wszelkich oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych przedstawianych w przekazach o charakterze komercyjnym, w tym między innymi w ogólnej reklamie danych kategorii żywności i w kampaniach promocyjnych oraz do znaków towarowych i marek, które mogą być odbierane jako informacje żywieniowe lub zdrowotne. Rozporządzenie 1924/2006 zawiera zamknięty wykaz dopuszczalnych oświadczeń żywieniowych jakie przedsiębiorcy mogą stosować na etykietach lub w reklamach żywności, co oznacza, że nie można dowolnie zmieniać ich treści, czy formy prezentacji. Wykaz tych oświadczeń dostępny jest także w formie rejestru.⁵

Oświadczenia zdrowotne natomiast mogą być stosowane po uzyskaniu pozytywnej opinii Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz przyjęciu ich przez Komisję Europejską (rozporządzenie 432/2012 i późniejsze nowelizacje). Wykaz dozwolonych oświadczeń zdrowotnych i warunków ich stosowania dostępny jest też w rejestrze UE.⁶ Ograniczenia te jasno wskazują jakie informacje mogą być podawane na etykietach produktu. Warto zauważyć, że wszystkie oznaczenia związane z wartością odżywczą żywności odnoszą się wprost do zawartości składników odżywczych lub wartości energetycznej produktu.

Wszystkie informacje na etykietach mające wpływ na zdrowie publiczne (podobnie jak sama żywność), podlegają nadzorowi i kontroli, który w Polsce sprawuje Państwowa Inspekcja Sanitarna. Natomiast nadzór nad jakością handlową produktów sprawuje Główny Inspektorat Jakości Artykułów Rolno-Spożywczych.

³ Rozporządzenie (WE) nr 1924/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności. OJ L 404, 30.12.2006.

⁴ Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 432/2012 w sprawie stosowania oświadczeń zdrowotnych umieszczanych na produktach żywnościowych (Rozporządzenie 432/2012).

⁵ https://ec.europa.eu/food/safety/labelling-and-nutrition/nutrition-and-health-claims/nutrition-claims_en

⁶ https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims/register/public/?event=search

Producenci żywności, aby wyróżnić swoje produkty poszukują różnych metod komunikacji z konsumentem. Należą do nich użyte materiały do produkcji opakowań, formy opakowań, zastosowane kolory, czcionki, grafiki. Z żywieniowego punktu widzenia dużą rolę w UE mogą odgrywać obok obowiązkowego oznaczenia zgodnego z art. 30 Rozporządzenia 1169/2011 tzw. dobrowolne systemy najczęściej dodatkowego znakowania żywności wartością odżywczą. Opierają się one zazwyczaj na sugestywnej grafice powiązanej z wybranymi składnikami wartości odżywczej. Na przestrzeni lat powstało wiele takich systemów, niektóre z nich mają charakter lokalny, ograniczają się do jednego kraju, czy krajów sąsiadujących. Pomysłodawcy innych, chcą aby ich systemy, miały szerszy zasięg i były stosowane w danym regionie świata lub szerzej. Wszyscy poprzez zastosowanie różnych mechanizmów psychologicznych chcą wpłynąć na wybory konsumentów.

Znakowanie tego rodzaju umieszczane jest na froncie etykiety (front-of-package nutrition labelling (FOPL)), co znacząco zwiększa prawdopodobieństwo zauważenia go przez konsumentów. Daje także do zrozumienia, że podana informacja jest ważniejsza od innych, bo podawana jest w głównym polu widzenia. Pomysłodawcy tych oznaczeń twierdzą, że pomagają one w dokonywaniu zdrowych wyborów żywieniowych. Ze względu jednak na ich dobrowolny charakter, czasami stosowne Inspekcje nie kontrolują w pełni poprawności ich użycia (jak wspomniane wcześniej oświadczenia żywieniowe i zdrowotne), mimo że zobowiązuje je do tego art. 35 ust.3 Rozporządzenia 1169/2011. Może to budzić poważne zastrzeżenia w zakresie rzetelności komunikatu przekazywanego w tej formie.

Z punktu widzenia zdrowia publicznego ważne jest, aby systemy te były zrozumiałe dla konsumentów i nie wprowadzały ich w błąd, odnośnie co do wartości odżywczej jaką wnosi dany produkt spożywczy do całodziennej diety. Co więcej nie mogą one sugerować, że podobne bądź takie same co do składu produkty spożywcze, nie zawierające tego typu oznakowania są gorszej jakości. Warunki i zakres stosowania takiego dodatkowego znakowania są opisane w art. 35 Rozporządzenia 1169/2011.

Na świecie stosuje się wiele form dodatkowego dobrowolnego oznaczania żywności na przodzie opakowania. Generalnie można je podzielić na dwie grupy: oznaczenia zdrowotne i oznaczenia ostrzegawcze. Dodatkowo, w niektórych wykorzystywane są znane w wymowie kolory zwracające uwagę na przekazywane treści.

2. Charakterystyka systemu oznaczenia Nutri-Score

2.1. WPROWADZENIE

System Nutri-Score (NS) jest oznakowaniem graficznym, wykorzystującym znane ze światła drogowych kolory, od ciemnozielonego do ciemnopomarańczowego/czerwonego oraz litery od A do E. Grafika umieszczana jest na froncie opakowania. System został opracowany we Francji, przez zespół ekspertów pod kierownictwem prof. Serge Hercberga oraz Agencji ds. Żywności, Środowiska, Bezpieczeństwa i Higieny Pracy (ANSES - Agency for Food, Environmental and Occupational Health and Safety), a także Rady ds. Zdrowia Publicznego (HCSP - High Council for Public Health). Wdrożony we Francji został w 2017 r. Nadzór nad Systemem sprawuje Agencja ds. Zdrowia Publicznego (Santé Publique France), podległa francuskiemu Ministerstwu Zdrowia. W związku z przyjętą metodologią obliczania algorytmu NS, wdrożenie tego Systemu do powszechnego użytku, budzi poważne kontrowersje w niektórych krajach UE.^{7,8,9,10,11,12,13}

Sposób korzystania systemu opisano na oficjalnej stronie Santé Publique France,¹⁴ na której można znaleźć odnośniki do wszystkich ustaleń związanych z systemem, w tym do „Usage Regulation for the Nutri-Score logo”.¹⁵ Wiele ważnych informacji można także znaleźć w obszernym dokumencie: „Nutri-Score Frequently Asked Questions”.¹⁶

⁷ Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato, Avviate istruttorie sul sistema di bollinatura NutriScore e sull'app Yuka, www.agcm.it [dostęp 2022-03-04]

⁸ Marit van der Hoek, Nutri-Score Labeling Takes Hold in the Netherlands, 2022.

⁹ Natuur en Voedselkwaliteit Ministerie van Landbouw, The Nutri-Score controversy in Spain - Nieuwsbericht - Agroberichten Buitenland, www.agroberichtenbuitenland.nl, 5 marca 2021 [dostęp 2022-03-04]

¹⁰ Nutri-Score, the Spanish government splits up - The Minister of Agriculture refuses to adopt a system that „harms national interests”, EFA News - European Food Agency, 18 marca 2021 [dostęp 2022-03-04]

¹¹ Stephane Gartner, European Commission - Public Consultation „Food Labeling - Review of the provisions on information provided to consumers”, 4 lutego 2021.

¹² Andrea Ghiselli, European Commission - Public Consultation „Food Labeling - Review of the provisions on information provided to consumers”, 2021.

¹³ ‘We hope this initiative will help Nutri-Score to rethink’: Olive oil makers launch awards in response to ‘penalising’ FOP labelling, foodnavigator.com [dostęp 2022-03-04]

¹⁴ <https://www.santepubliquefrance.fr/en/nutri-score>

¹⁵ https://www.Santepubliquefrance.fr/content/download/150258/file/20210908_RU_International_Users_regulation_ENG.pdf

¹⁶ https://www.Santepubliquefrance.fr/content/download/150263/file/2021_07_21_QR_scientifique_et_technique_V41_EN.pdf (ostatnia aktualizacja z 1 kwietnia 2022 r.)

2.2. ALGORYTM OBLICZENIA NUTRI-SCORE

System Nutri-Score opiera się na obliczeniu wskaźnika wartości odżywczej wyrażonego w punktach (algorytm zaproponowany został w 2005 roku przez profesora Mike'a Raynera)¹⁷, którym przypisane są kolejne litery alfabetu od A do E oraz kolory od ciemnozielonego koloru A do czerwonego E (w oficjalnych opracowaniach autorzy podają „od ciemnozielonego do ciemnopomarańczowego”).¹⁸ Za najbardziej pożądane w diecie uznaje się produkty, które mogą być opatrzone literą A i ciemnozielonym kolorem, a za najmniej korzystne produkty oznakowane literą E i ciemnopomarańczowym kolorem.

Do obliczeń wskaźnika wybrano następujące składowe:

- składniki wartości odżywczej, które należy ograniczać: energia, cukry, kwasy tłuszczowe nasycone, sól,
- składniki produktu, uznane przez twórców NS za korzystne dla zdrowia: błonnik, białko, owoce, warzywa, orzechy, nasiona roślin strączkowych, oleje: rzepakowy, z orzechów włoskich oraz oliwa z oliwek.

System NS uwzględnia zawartość ww. składników w 100 g lub 100 ml produktu. Metodologia obliczania NS opiera się o przyznawanie punktów za obecność oraz zawartość w produkcie ww. składników. Produkt może mieć przydzielonych:

- od 0 do 10 punktów za wartość energetyczną oraz pozostałe składniki, które należy ograniczać,
- od 0 do 5 punktów - za składniki korzystne dla zdrowia.

Aby ustalić wartość wskaźnika, należy:

- obliczyć sumę punktów za składniki pozytywne oraz sumę punktów za składniki negatywne,
- odjąć od sumy punktów za składniki negatywne sumę punktów, za składniki pozytywne.

Uzyskany wynik obliczeń może mieścić się w przedziale od -15 do +40 punktów. Im niższa wartość wskaźnika tym wartość odżywcza produktu jest wyższa.

¹⁷ Mike Rayner, Peter Scarborough, Anna Boxer and Lynn Stockley, Nutrient profiles: Development of Final Model (Final Report), British Heart Foundation Health Promotion Research Group, Department of Public Health, University of Oxford, 2005.

¹⁸ Nutri-Score, www.Santepubliquefrance.fr [dostęp 2022-03-04]

Warto zwrócić uwagę, że model oznakowania NS, podobnie jak inne systemy znakowania, w tym znakowanie obowiązkowe nie dotyczy produktów, na których oznakowanie wartością odżywczą nie jest wymagane, co oznacza, że produkty nieprzetworzone, jak owoce, warzywa nie będą z oczywistych względów posiadać tego oznakowania. Mimo że system może być stosowany do produktów jednoskładnikowych, to jego zakres użycia dotyczy przede wszystkim produktów średnio i wysoko przetworzonych, których skład surowcowy, zgodnie z ustaleniami wielu gremiów eksperckich powinien być poprawiony.^{19,20,21,22} Co do zasady oznakowanie NS może być umieszczone tylko na etykietach środków spożywczych, na których zgodnie z rozporządzeniem 1169/2011 podaje się informacje o wartości odżywczej. Oznacza to, że środki spożywcze zwolnione z obowiązku znakowania wartością odżywczą nie mogą być oznaczane NS. Należą do nich: produkty nieprzetworzone, które zawierają pojedynczy składnik lub pojedynczą kategorię składników oraz produkty przetworzone poddane wyłącznie dojrzewaniu i które obejmują pojedynczy składnik lub pojedynczą kategorię składników.

System NS nie dotyczy także żywności dla specjalnych grup,²³ suplementów diety oraz napojów alkoholowych powyżej 1,2% alkoholu.

Jakkolwiek model wyliczenia oznaczenia NS jest jednolity dla większości środków spożywczych, to wprowadzono pewne wyjątki, dotyczą one: serów, tłuszczów roślinnych i zwierzęcych oraz napojów, w tym soków owocowych. Dla tych kategorii żywności sposób wyliczenia oznaczenia jest nieco inny. W klasycznym modelu wyliczenia NS zawartość białka jest uwzględniana lub nie w zależności od sumy punktów za składniki negatywne. Natomiast w przypadku serów zawartość białka uwzględniana jest zawsze. W przypadku obliczania NS dla tłuszczów uwzględnia się stosunek nasyconych kwasów tłuszczowych do całkowitej zawartości tłuszczu.

¹⁹ WHO. Noncommunicable diseases. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases>

²⁰ EU Framework For National Salt Initiativeslg

https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/documents/salt_initiative.pdf

²¹ EU Actions to fight obesity and to promote healthier lifestyles. <https://www.uems.eu/news-and-events/news/news-more/eu-actions-to-fight-obesity-and-to-promote-healthier-lifestyles>

²² European Commission Initiatives on Nutrition and Physical Activity.

https://eupha.org/repository/EUPHW/Resources/Initiatives_on_Nutrition_and_Physical_Activity_European_Commission.pdf

²³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 609/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie żywności przeznaczonej dla niemowląt i małych dzieci oraz żywności specjalnego przeznaczenia medycznego i środków spożywczych zastępujących całodzienną dietę, do kontroli masy ciała (...).

W algorytmie obliczania punktacji na potrzeby systemu NS nie uwzględnia się bezpośrednio takich składników jak np.: witaminy, substancje bioaktywne (przeciwutleniacze i in.), pochodzenie białka, niezbędne nienasycone kwasy tłuszczowe (NNKT), rodzaj błonnika pokarmowego, czy też dodatki do żywności (np. konserwanty, sztuczne barwniki).²⁴ System nie uwzględnia stopnia przetworzenia żywności, przez co wysoką punktację często otrzymują produkty ultraprzetworzone.²⁵ Uzyskany wynik niesie ogólną informację o wartości żywieniowej, która jest skierowana do zdrowiej dorosłej populacji konsumentów.

System obliczania NS opiera się nie tylko na zawartości wybranych składników odżywczych, ale także niektórych składników produktu, co wykracza poza zakres wymagań zawartych w przepisach dotyczących informowania konsumenta o żywności, jak również oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych. Zarówno składniki wartości odżywczej, jak i produkty stanowiące bazę systemu wybrane zostały arbitralnie przez jego autorów.

2.3. PRAWO DO UŻYWANIA OZNACZENIA NUTRI-SCORE

Zastosowanie oznakowania NS na produktach spożywczych wymaga spełnienia kilku warunków określonych przez Agencję ds. Zdrowia Publicznego Francji (Santé Publique France). Wymagania te różnią się w zależności od pochodzenia podmiotu zainteresowanego zastosowaniem NS. Inna dotyczy podmiotów działających wyłącznie na rynku francuskim, inna dla pozostałych krajów.

Podmiot wyrażający wolę stosowania systemu NS zobowiązany jest do zarejestrowania przedsiębiorstwa we *French Food Quality Observatory* i podania: danych firmy oraz rodzajów i marek produktów, na których planują zamieszczać logo NS.

Procedura rejestracji kończy się otrzymaniem elektronicznego potwierdzenia od Santé wraz z plikami pozwalającymi na użycie logo. Logo NS musi być zgodne z określonymi zasadami, jest bowiem znakiem towarowym zarejestrowanym przez Santé w Urzędzie Unii Europejskiej ds. Własności Intelktualnej (EUIPO). Podmioty stosujące oznakowanie NS muszą przestrzegać nie tylko warunków użytkowania logo, ale także

²⁴ Katrina R. Kissock i inni, Aligning nutrient profiling with dietary guidelines: modifying the Nutri-Score algorithm to include whole grains, „European Journal of Nutrition”, 61 (1), 2022, s. 541-553, DOI: 10.1007/s00394-021-02718-6

²⁵ Carmen Romero Ferreiro, David Lora Pablos, Agustín Gómez de la Cámara, Two Dimensions of Nutritional Value: Nutri-Score and NOVA, „Nutrients”, 13 (8), 2021, s. 2783, DOI: 10.3390/nu13082783

uwzględnić ogólne zasady ochrony znaków towarowych, których należy przestrzegać zgodnie z przepisami prawa.

Właścicielem znaku towarowego jest Narodowa Agencja Zdrowia Publicznego francuskiego Ministerstwa Zdrowia, czyli „Santé”. Rozwiązanie to, z pewnością łatwo dostępne dla międzynarodowych koncernów i sieci handlowych, najczęściej produkujących i sprzedających żywność wysoko przetworzoną, może deprecjonować mniejszych producentów żywności głównie naturalnej, którzy nie dysponują dużymi budżetami oraz wsparciem prawnym, pozwalającym na wdrożenie NS.^{26,27} Sytuacja taka już przyczynia się do wzrostu przewagi konkurencyjnej tych francuskich producentów, którzy zdecydowali się swoje produkty oznaczać za pomocą Nutri-Score. Według badań samego Santé, użycie logo NS na opakowaniu produktów danej marki przyczynia się do poprawienia jego wizerunku u 70% konsumentów. Wyniki tego badania wskazują także, że konsumenci pod wpływem oznaczenia Nutri-Score dokonali zmiany swoich zachowań zakupowych.²⁸ Powyższe dane pokazują, jak duże znaczenie może mieć użycie NS w kształtowaniu konkurencyjności produktów na rynku, gdzie takie oznaczenie jest dopuszczone do zastosowań. Co więcej, pojawiające się na rynku produkty z najwyższym oznaczeniem A (kolor ciemnozielony) na takich produktach jak np. pizza sprawia, że należy stosowanie tego systemu poddać ścisłej kontroli. Zaufanie do rzetelności i wiarygodności informacji umieszczonej na opakowaniu produktu spożywczego powinno być nadrzędną kwestią. Utrata funkcji informacyjnej i edukacyjnej, jaką powinno pełnić oznaczenie na froncie opakowania może przyczynić się do poważnych strat w zakresie zdrowia publicznego, niezwykle trudnych do naprawienia w przyszłości.

Dotychczas system NS został poza Francją wprowadzony do stosowania w kilku krajach europejskich. Należą do nich: Belgia od 2018 r., Szwajcaria od 2019 r., Niemcy od 2020 r., Luksemburg od 2020 r. i Holandia od 2021.

Ponieważ system NS jest system informowania konsumenta o żywności, pojawiają się wątpliwości, co do jego zgodności z prawem dotyczącym znakowania żywności. Zgodnie z definicją zawartą w Rozporządzeniu 1169/2011 "informacje na temat żywności oznaczają informacje dotyczące danego środka spożywczego udostępniane konsumentowi finalnemu za

²⁶ Stephane Gartner, European Commission - Public Consultation „Food Labeling - Review of the provisions on information provided to consumers”.

²⁷ <https://www.foodnavigator.com/Article/2021/11/24/France-accused-of-backing-Nutri-Score-to-benefit-its-big-conglomerates-in-food>

²⁸ <https://www.foodnavigator.com/Article/2021/03/05/Is-Nutri-Score-working-in-France-The-results-are-in>

pośrednictwem etykiety, innych materiałów towarzyszących lub innych środków, w tym nowoczesnych narzędzi technologicznych lub przekazu ustnego”. Informacje umieszczone na etykietach żywności, zgodnie z cytowanym rozporządzeniem:

- nie mogą wprowadzać konsumenta w błąd,
- nie mogą być niejednoznaczne ani dezorientować konsumenta,
- muszą być, w stosownych przypadkach, oparte na odpowiednich danych naukowych.

Zapisy te oraz szereg bardziej szczegółowych, w tym tych dotyczących zapewnienia, że wszelkie informacje na temat żywności będą rzetelne, jasne i łatwe do zrozumienia dla konsumenta a także, że nie mogą go wprowadzać w błąd powodują, że nadal trwają dyskusje nad zgodnością stosowania systemu NS z obowiązującym w UE prawem dotyczącym znakowania żywności.

2.4. WDROŻENIE NUTRI-SCORE

Aktualnie francuski system znakowania żywności NS jest jednym z kilku działających systemów znakowania żywności na froncie opakowania funkcjonującym na terenie UE. Administracja UE prowadzi prace mające na celu wprowadzenie wspólnego i obowiązkowego systemu oznaczania produktów wartością odżywczą na froncie opakowania. Jednym z rozważanych rozwiązań jest implementacja systemu NS.

Komisja Europejska oraz Światowa Organizacja Zdrowia wskazują w swoich opracowaniach na konieczność wdrożenia przejrzystego, łatwego i intuicyjnego systemu znakowania żywności. Jednakże organizacje te nie podają, który konkretnie system znakowania jest przez nich rekomendowany.^{29,30} Zdaniem Komisji Europejskiej systemy oznaczania wartości odżywczych na froncie opakowania mogą pomóc konsumentom w dokonywaniu świadomych wyborów żywieniowych, odpowiednim krokiem wydaje się wprowadzenie zharmonizowanego obowiązkowego etykietowania dotyczącego wartości odżywczej na froncie opakowania na szczeblu UE.³¹ Komisja Europejska ma zamiar przed końcem 2022 roku zaproponować do szerokiej konsultacji publicznej w UE unijne zharmonizowane i obowiązkowe

²⁹ Joint Research Centre (European Commission) i inni, Front-of-pack nutrition labelling schemes: a comprehensive review, LU: Publications Office of the European Union, 2020, ISBN 978-92-76-08971-1.

³⁰ State of play of WHO guidance on Front-of-the-Pack labelling, www.who.int [dostęp 2022-03-04]

³¹ Stefan Storcksdieck genannt Bonsmann i inni, JRC Overview of Front-Of-Pack (FOP) schemes providing nutrition information, 2020 [dostęp 2022-03-04]

oznaczanie wartością odżywczą umieszczone na froncie opakowania.³² Także WHO nie jest w stanie zarekomendować stosowania żadnego konkretnego systemu znakowania. WHO zachęca poszczególne państwa i instytucje badawcze do dalszego analizowania informacji i zbierania danych w celu lepszego zrozumienia wpływu różnych systemów znakowania na frontie opakowania na zachowania konsumentów i ich wybory żywieniowe.

Również opinia EFSA (European Food Safety Authority) dotycząca profili żywieniowych wydana w kwietniu 2022 roku wskazała na konieczność pogłębienia prac nad profilowaniem żywności, a oznakowanie produktów z wykorzystaniem systemu Nutri-Score na tym etapie można uznać za przedwczesne.³³

Polska aktualnie nie podjęła prac odnośnie formalizacji dobrowolnego stosowania systemu NS i nie notyfikowała do Komisji Europejskiej żadnego aktu prawnego w tym zakresie. Wobec braku krajowego aktu prawnego, który określałby w Polsce zasady stosowania systemu NS, wątpliwość budzi także spełnienie wymogów Rozporządzenia 1169/2011 dotyczących przekazywania informacji w sposób zrozumiały i niedezorientujący. Konsumenty mający styczność z oznaczeniem NS na produktach dostępnych w sklepach nie mają możliwości zapoznania się z pełną informacją o tym, co ono oznacza, w jaki sposób jest wyliczane i jak należy je interpretować. Ponadto, polscy konsumenci i producenci nie mają dostępu do kryteriów wyliczania i interpretacji oznaczenia NS w rodzimym języku, co również może być istotną barierą w implementacji tego systemu i jego poprawnym używaniem w Polsce. Brak jest także kontroli inspekcji (GIS) z uwagi na brak wymagań w prawodawstwie polskim wg których inspekcja powinna kontrolować znakowanie produktów na froncie opakowania, znajdujących się w obrocie.

³² EFSA's scientific advice to inform harmonised front-of-pack labelling and restriction of claims on foods | EFSA, www.efsa.europa.eu [dostęp 2022-03-04]

³³ EFSA Panel on Nutrition, Novel Foods and Food Allergens (NDA), Turck D, Bohn T, Castenmiller J, de Henauw S, Hirsch-Ernst KI, Knutsen HK, Maciuk A, Mangelsdorf I, McArdle HJ, Naska A, Peláez C, Pentieva K, Thies F, Tsaouri S, Vinceti M, Bresson JL, Siani A. Scientific advice related to nutrient profiling for the development of harmonised mandatory front-of-pack nutrition labelling and the setting of nutrient profiles for restricting nutrition and health claims on foods. *EFSA J.* 2022 Apr 19;20(4):e07259. doi: 10.2903/j.efsa.2022.7259.

3. Krytyczne aspekty wprowadzenia systemu Nutri-Score

3.1. SYSTEM NUTRI-SCORE W ŚWIADOMOŚCI KONSUMENTA

Umieszczanie na froncie opakowania, sugestywnego logo NS opartego o kolory znane ze światła drogowych ma na celu, zdaniem autorów systemu, ułatwienie konsumentom korzystniejszych wyborów produktów spożywczych, a w konsekwencji poprawę sposobu żywienia i pomoc w prewencji przewlekłych chorób niezakaźnych. Jednak, żeby system spełniał ten warunek konsumenci powinni wiedzieć, jakie składowe i w jakim stopniu wpływają na wyróżnienie danej barwy oraz literę w logo systemu. Konsumenci nie rozumiejąc tego oznakowania mogą uznać, że produkty spożywcze bez logo NS lub oznaczone literami od C do E powinny być drastycznie ograniczane lub wykluczane z diety. Natomiast produkty oznaczone kolorem zielonym i literami A lub B są zdrowe i mogą być spożywane bez ograniczeń. Niesie to przede wszystkim ryzyko ograniczenia spożycia cennych produktów bez oznakowania NS, a także nadmiernego spożycia żywności wysoko przetworzonej, z niską zawartością cennych dla zdrowia składników. Konsumenci nie znając zasad obliczania algorytmu w systemie NS mogą uznać, że produkty jednoskładnikowe, w tym cenne dla zdrowia warzywa i owoce sprzedawane zazwyczaj luzem, a więc siłą rzeczy bez oznakowania, są mniej cenne od przetworzonej zapakowanej żywności. Co więcej produkty z tej samej grupy o identycznym lub zbliżonym składzie, ale różnych firm, spośród których jedna przystąpiła do systemu NS, a druga nie, mogą być przez konsumentów postrzegane jako różne, jedno o wyższej, a drugie o niższej jakości zdrowotnej, co nie tylko wprowadza w błąd, ale jest także niezgodne z przepisami prawa o informowaniu konsumenta o żywności. Osobną kwestią jest fakt braku wiedzy konsumentów na temat sposobu interpretacji oznaczenia NS. W założeniu system ten służy do porównywania produktów w ramach jednej kategorii, ale wiedza konsumentów w tym zakresie nie jest pełna. Istnieje bardzo duże ryzyko, graniczące z pewnością, że konsumenci będą porównywać produkty pomiędzy kategoriami. Doprowadzi to do sytuacji takiej, że pizza z oznaczeniem A (kolor ciemnozielony) będzie uznana za produkt o takich samych właściwościach żywieniowych jak np. pieczywo żytnie pełnoziarniste.

3.2. SYSTEM NUTRI-SCORE A POTENCJALNE ZACHOWANIA KONSUMENTA

Uważa się, że etykiety, które wykorzystują kolorystykę sygnalizacji świetlnej mogą mieć wpływ na zachowania konsumentów. Jednakże, kierunek tego oddziaływania nie jest jednoznaczny. Istnieje wiele czynników, które mogą uruchamiać indywidualne, często bardzo różne, skojarzenia związane z danym kolorem. Ma to swoje konsekwencje w przypadku próby użycia określonej palety barw w oznaczeniach, które w założeniu mają mieć uniwersalny charakter, jak Nutri-Score. Ten sam kolor może warunkować podejmowanie zachowań konsumenckich uzależnionych od kontekstu w jakim znajduje się dana osoba. Innymi słowy, reakcja na dany kolor nie musi być taka sama w każdej sytuacji. Nie można więc mieć pewności że dany kolor będzie zawsze przyczyniał się do jednego rodzaju zachowania.³⁴

Niektóre badania analizujące znaczenie kolorów w oznaczaniu wartości odżywczej sugerują, że konsumenci mogą kojarzyć określone produkty ze zdrowotnym aspektem produktów spożywczych. Przy czym, te skojarzenia nie muszą być uniwersalne, a sam proces postrzegania koloru jest złożony. Na przykład, odnotowano, że kolor żółty, zielony i czerwony może być odbierany jako zdrowy produkt, co nie jest zgodne z intencją twórców systemu Nutri-Score.³⁵

Ta obserwacja nabiera znaczenia w kontekście celu wykorzystania kolorów do oceny wartości odżywczej produktów spożywczych. Zastosowanie kolorów sygnalizacji świetlnej na froncie opakowania miało pomóc konsumentom dokonać szybkiej i łatwej oceny produktu spożywczego. Zgodnie ze schematem kolor czerwony miał być sygnałem „stop”, czyli ograniczenia spożycia danego produktu. Analogicznie, kolor zielony miał być sygnałem „idź”, czyli częściej sięgaj po ten produkt. Jednakże, wyniki badań analizujących wpływ kolorów na zachowania konsumentów wskazują, że wspomniane założenia nie są reprezentatywne dla wszystkich konsumentów, co nie jest zgodne z założeniami które leżą u podstaw oznaczenia Nutri-Score i przeczą jego uniwersalności.³⁶

³⁴ Song J, Brown MK, Tan M, MacGregor GA, Webster J, Campbell NRC, Trieu K, Ni Mhurchu C, Cobb LK, He FJ. Impact of color-coded and warning nutrition labelling schemes: A systematic review and network meta-analysis. *PLoS Med.* 2021 Oct 5;18(10):e1003765. doi: 10.1371/journal.pmed.1003765

³⁵ Wąsowicz G, Styśko-Kunkowska M, Grunert KG. The meaning of colours in nutrition labelling in the context of expert and consumer criteria of evaluating food product healthfulness. *J Health Psychol.* 2015 Jun;20(6):907-20. doi: 10.1177/1359105315580251

³⁶ Trudel R, Murray KB, Kim S, Chen S. The impact of traffic light color-coding on food health perceptions and choice. *J Exp Psychol Appl.* 2015 Sep;21(3):255-75. doi: 10.1037/xap0000049

W tym kontekście, nie można przełożyć zasad sygnalizacji świetlnej obowiązującej w ruchu drogowym na kształtowanie zachowań konsumenckich. Zastosowanie różnych kolorów do oceny wartości odżywczej produktu spożywczego powinno być wykorzystane z dużą ostrożnością i uwzględnieniem lokalnego kontekstu (np. kulturowego). Aktualnie brak jest dużych badań dotyczących potencjalnych różnic kulturowych i międzyosobniczych dotyczących postrzegania kolorów w oznaczeniu Nutri-Score i jego wpływu na zachowania konsumenckie w skali europejskiej. Brak takich danych nie pozwala na stwierdzenie, że oznaczenie to spełnia kryteria uniwersalności.

Ponieważ głównym celem stosowanie oznaczenia NS jest zmiana zachowań konsumentów, którzy powinni pod jego wpływem dokonywać właściwych wyborów żywieniowych, to bardzo duże badania eksperymentalne (przeprowadzone we Francji) dowodzą, że nie jest to takie oczywiste. Zauważono, że o ile konsumenci w umiarkowanym stopniu zwiększyli zakup produktów z zielonym oznaczeniem, to skala tej zmiany była znacznie mniejsza niż spodziewano się po wynikach badań w warunkach laboratoryjnych. Dodatkowo, zaobserwowano także, że konsumenci nie rezygnowali z zakupów tych produktów, które można uznać za niekorzystne dla zdrowia, a więc oznaczone kolorem czerwonym. Na tej podstawie można wnioskować, że zmiana zachowań konsumentów w kierunku prozdrowotnych, nie może dokonać się poprzez zastosowanie prostego oznaczenia na froncie opakowania opartego na kolorach odpadających światłom drogowym.³⁷ Wnioski z tego badania powinny skłonić do ostrożności w podejmowaniu decyzji o dopuszczeniu do stosowania oznaczeń, takich jak Nutri-Score, bez dogłębnej analizy ich wpływu na zachowania. Analiza taka powinna być poparta danymi z dużych badań populacyjnymi poprzyprawdzanych w warunkach zbliżonych do rzeczywistych (nielaboratoryjnych).

3.3. SYSTEM NUTRI-SCORE A REFORMULACJA

Zdaniem twórców systemu NS, jego wdrożenie wymusi na producentach żywności zmianę receptur produktów spożywczych i ograniczenie stosowania tłuszczów nasyconych, soli, cukrów. Tego typu postępowanie jest oczekiwane przez osoby zajmujące się dietetyką oraz wielu konsumentów. Jednakże, jak wskazują praktyki niektórych producentów, celem

³⁷ Dubois, P., Albuquerque, P., Allais, O. et al. Effects of front-of-pack labels on the nutritional quality of supermarket food purchases: evidence from a large-scale randomized controlled trial. *J. of the Acad. Mark. Sci.* 49, 119-138 (2021). doi: 10.1007/s11747-020-00723-5

wprowadzonej reformulacji nie jest dostarczanie produktów o lepszym składzie (np. z wysoką zawartością witamin, składników mineralnych, ważnych dla zdrowia fitozwiązków), a raczej uzyskanie takiej receptury, która pozwoli w ramach algorytmu Nutri-Score uzyskać wyższą kategorię w klasyfikacji. Przykładem może być wprowadzenie do obrotu takich produktów jak pizza, napoje typu „light” czy przekąski, które uzyskują zielone oznaczenie NS z literami A lub B. Prowadzi to do sytuacji, w której naturalne produkty o niskim stopniu przetworzenia stają się mniej „atrakcyjne” w oczach konsumenta, niż opisane powyżej produkty poddane reformulacji. Przykładem może tu być zestawienie soków owocowych z napojami słodzonymi sztucznymi substancjami słodzącymi. Logo NS na sokach, które zawierają cukry pochodzące wyłącznie z owoców będzie wskazywać na ich gorszą jakość żywieniową w porównaniu do wspomnianych napojów zawierających sztuczne słodziki, pozbawionych witamin i fitozwiązków.

W UE funkcjonuje szereg różnych produktów rolno-spożywczych, których nazwa podlega specjalnej ochronie, jako np. chronione oznaczenie geograficzne oraz chroniona nazwa pochodzenia, a także produkty oznaczane jako gwarantowana tradycyjna specjalność. Tego rodzaju programy ochronne mają za zadanie promować w UE unikalne cechy wybranych produktów, które są związane z pochodzeniem geograficznym, a także „know-how” zakorzenione w tradycji danego regionu. W założeniu produkty te mają swój unikalny skład i sposób wytwarzania, które nie podlegają modyfikacji. Nie można więc ich poddać reformulacji w celu uzyskania lepszej oceny w systemie NS. Tego rodzaju produkty nie są spożywane w dużych ilościach, zwykle okazjonalnie z uwagi na ograniczoną dostępność, ale niska ocena wyliczona za pomocą algorytmu NS będzie je deprecjonować w oczach konsumentów.^{38,39}

3.4. SYSTEM NUTRI-SCORE A EDUKACJA ZDROWOTNA

Zapobieganie chorobom przewlekłym wiąże się ze stałą edukacją różnych grup ludności, w tym w zakresie prawidłowego żywienia. Prawidłowo zbilansowana dieta, dostosowana do potrzeb konsumenta ma kluczowe znaczenie dla prewencji pierwotnej i wtórnej przewlekłych chorób niezakaźnych. Właściwa kompozycja diety zależy od doboru produktów spożywczych, im bardziej urozmaicony jest jadłospis, tym łatwiej jest dostarczyć wszystkich potrzebnych składników odżywczych.

³⁸ <https://www.foodnavigator.com/Article/2020/12/11/Does-Nutri-Score-discriminate-against-traditional-foods>

³⁹ <https://www.foodnavigator.com/Article/2021/08/23/Parmigiano-Reggiano-and-Grana-Padano-refuse-traffic-light-labelling-Nutri-Score-undermines-PDOs>

Przy obecnym rynku żywności, na którym dostępne są produkty spożywcze z całego świata, prawidłowe wybory wydają się łatwe. Jednak ta mnogość produktów, ich łatwa dostępność, często niższa cena produktów o gorszej jakości żywieniowej, mogą być pułapką dla wielu konsumentów. Bez odpowiedniej wiedzy, co do potrzeb żywieniowych w każdym okresie życia, a w szczególności w chorobach przewlekłych, np. otyłości, cukrzycy typu 2, chorobach układu sercowo-naczyniowego utrzymanie zdrowia i skuteczna terapia wielu chorób stają się niemożliwe. Właściwe dostosowanie diety do indywidualnych potrzeb konsumenta w warunkach życia objawiającego się ciągłym pośpiechem, gdzie wybory żywności dokonywane są chaotycznie i impulsywnie, odpowiednia edukacja żywieniowa wydaje się być niezbędna. Nie jest możliwe zastąpienie jej prostym graficznym symbolem.⁴⁰

Od wielu lat prowadzone są liczne kampanie mające na celu edukację w zakresie prawidłowego komponowania diety.^{41,42,43,44} Naprzeciw tym działaniom wychodzi także prawo żywnościowe, wymagające umieszczania na żywności informacji o składzie produktów oraz jego wartości odżywczej. W tej sytuacji komponowanie diety powinno odbywać się już przy półce sklepowej. Autorzy systemu NS podają, że ich logo pomaga dokonywać w prosty sposób właściwych wyborów żywności. Wydaje się jednak, że to uproszczenie, w postaci oznakowania umieszczonego w głównym polu widzenia, może ograniczać u konsumentów chęć dokładniejszego poznania produktu.

Przykładem, który dobrze obrazuje powyższy problem jest oznaczenie umieszczone na opakowaniu pizzy. Aktualnie dostępne są w handlu produkty z tej kategorii oznaczone za pomocą NS zielonymi symbolami A i B. Dla konsumenta jest to informacja, że mogą oni spożywać pizzę często i w dużych ilościach. Zgodnie z systemem NS konsument kojarzy zielony kolor ze znaczeniem „zdrowy”, „naturalny” lub „lekki”, ze względu na pozytywne odczucia związane z tym kolorem. Takie skojarzenie wpływa na opinie na temat zdrowia, niezależnie od informacji żywieniowych wskazanych na etykiecie w formie tabeli umieszczonej z tyłu opakowania. Nutri-Score skłania konsumenta do zwiększania spożycia żywności oznaczonej na zielono. Na tej

⁴⁰ <https://www.foodnavigator.com/Article/2020/12/14/Should-reformulated-junk-food-ever-receive-Nutri-Score-A-The-case-against-an-across-the-board-algorithm>

⁴¹ Adesina, E.; Ajayi, B.; Amoo, E.O.; Adeyeye, B.; Ajayi, M.P.; Olawande, T.; Olawole-Isaac, A.; Udume, M.E. Consumers' Knowledge and Use of Nutritional Labelling Information in Lagos, Nigeria. *Sustainability* 2022, 14, 578. <https://doi.org/10.3390/su14010578>

⁴² http://konkurs.kampaniespoleczne.pl/kk_kampanie.php?edycja=2016

⁴³ North Dakota State University. Consumer Education.

<https://www.ag.ndsu.edu/foodlaw/consumers/consumereducation>

⁴⁴ Understanding Food Labels. <https://www.hsph.harvard.edu/>

podstawie można postawić hipotezę, jak zachowuje się konsument w przypadku pizzy (oznaczenie zielone). Kolor zielony odnosi się do 100 g produktu, a nie do faktycznie spożytej porcji (w przypadku pizzy co najmniej 350 g). To samo może się zdarzyć w przypadku innych produktów oznaczonych zielonym kodem, takich jak makaron, ryż, chleb lub „bezkaloryczne” napoje słodzone słodzikiem: zdrowsze i lżejsze, co prowadzi do zwiększenia spożywanej ilości.⁴⁵

Obecna obowiązkowa etykieta zawiera szereg cennych wiadomości, w tym podaje ilościowo oraz w odniesieniu do referencyjnego spożycia zawartość ważnych składników odżywczych, skład produktu, informację o obecnych alergenach. Wydaje się, że zasadnym jest promowanie tego typu oznakowania, może warto jest pomyśleć o jego przedstawieniu w bardziej atrakcyjnej formie, ale nie powinno odwracać się od niego uwagi konsumentów za pomocą umieszczonego na froncie opakowania kolorowego logo.

3.5. SYSTEM NUTRI-SCORE A ŻYWNOŚĆ EKOLOGICZNA

We współczesnym świecie szczególnej wagi nabiera dbałość o środowisko naturalne. Odpowiednie metody produkcji żywności, właściwy dobór produktów spożywczych, w tym jak najmniej przetworzonych, stosowanie produktów lokalnych mogą korzystnie zmniejszyć ślad węglowy. Dlatego żywność tego rodzaju powinna być promowana. Wskazuje na to również Komisja Europejska, która w strategii *Farm to Fork* podaje, że redukcja śladu węglowego produktów (w tym środków spożywczych) jest koniecznością, w celu zapewnienia bardziej zrównoważonej gospodarki i ochrony środowiska naturalnego. Tymczasem system NS faworyzuje w większym stopniu produkty wysoko przetworzone, produkowane przez dużych globalnych producentów żywności, których skład poprzez umiejętne zastosowanie dodatków do żywności może być zmieniany, w sposób umożliwiający wyższą ocenę według wskaźnika NS.

⁴⁵ Andrea Ghiselli, European Commission - Public Consultation „Food Labeling - Review of the provisions on information provided to consumers”

II. Badanie opinii specjalistów z zakresu żywienia na temat znakowania produktów spożywczych wartością odżywczą

1. Założenia metodologiczne badania

1.1. CEL BADANIA

Głównym celem badania w niniejszym projekcie było **poznanie opinii polskich specjalistów zajmujących się żywieniem i dietetyką na temat znakowania produktów spożywczych wartością odżywczą w szczególności w odniesieniu do systemu Nutri-Score.**

1.2. METODY BADAWCZE

W projekcie badawczym zastosowano podejście oparte na **metodzie ilościowej**. Metoda badań ilościowych kładzie nacisk na obiektywne pomiary oraz statystyczną analizę danych zebranych za pomocą ankiet lub kwestionariuszy (najczęściej są to ustrukturyzowane narzędzia badawcze). W toku tego badania gromadzone są dane liczbowe (ilościowe), które wykorzystuje się do uogólniania wyników obserwacji na populację celem wyjaśnienia konkretnego zjawiska podlegającego badaniu.⁴⁶

Jedną z odmian badania ilościowego jest **podejście przekrojowe oparte na opisie** (nieeksperymentalne badanie obserwacyjne), które zostało zastosowane w niniejszym projekcie badawczym.

⁴⁶ Singh, Kultar. Quantitative Social Research Methods. Los Angeles, CA: Sage, 2007.

1.3. BADANA POPULACJA I DOBÓR PRÓBY

W projekcie badawczym zastosowano typowe podejście wykorzystywane w badaniach statystycznych. W tym celu zdefiniowano zakres populacji, której dotyczy niniejsze badanie, a mianowicie **osoby deklarujące przynależność do grupy specjalistów zajmujących się naukowo i/lub edukacyjnie problematyką żywienia i dietetyki**. Badaniem objęto więc grupę osób, które zawodowo zajmują się kształceniem studentów na kierunku dietetyka oraz kierunkach pokrewnych prowadzonych w uczelniach wyższych. Ponadto do badania zakwalifikowano także osoby naukowo zajmujące się problematyką z zakresu żywienia i dietetyki i aktywnie pracujące jako kadra naukowa w uczelniach wyższych oraz instytutach badawczych. Do badania kwalifikowano także osoby, których miejscem pracy są organy prowadzące nadzór oraz kontrolę rynku żywności w Polsce.

W projekcie badawczym zastosowano **nieprobabilistyczny dobór próby badanej**.⁴⁷ Wybór takiej metody podyktowany był utrudnionym dostępem do reprezentantów badanej populacji, a samo badanie miało charakter eksploracyjny. Zastosowany arbitralny dobór, czyli **dobór celowy** pozwolił na kontrolowanie uczestnictwa w badaniu, co miało na celu zminimalizowanie udziału w nim osób, które nie spełniają podstawowego kryterium włączenia, jakim było przynależność do grupy specjalistów zajmujących się naukowo i/lub edukacyjnie problematyką żywienia i dietetyki. W toku doboru próby stosowano także dobór **metodą kuli śnieżnej**, czyli rekrutowania uczestników badania przez innych uczestników. Metodę tę zastosowano jednak w bardzo ograniczonym zakresie.

Zastosowanie nielosowego doboru próby zdeterminowało sposób formułowania hipotezy badawczej, która była wyprowadzona *post hoc*, czyli już po przeprowadzeniu badania.

⁴⁷ Cochran WG. Sampling techniques. John Wiley & Sons; 1977.

1.4. OSZACOWANIE WIELKOŚCI PRÓBY

Ponieważ w Polsce nie prowadzi się rejestru osób posiadających kwalifikacje dietetyka, a osoby spełniające kryteria włączenia do badania są rozproszone na rynku pracy, to istniała **obiektywna trudność w oszacowaniu optymalnej wielkości próby**. W tym celu wykorzystano dane pośrednie, takie jak liczba członków Komitetu Nauki o Żywieniu Człowieka Polskiej Akademii Nauk (N = 39), Polskiego Towarzystwa Dietetyki (N = 300), oraz Polskiego Stowarzyszenia Dietetyków (N = 200). Ponadto, do oszacowania wielkości badanej populacji uwzględniono także liczbę miejsc gdzie prowadzone jest aktualnie kształcenie na studiach na kierunku lub specjalności dietetyka: 39 uczelni publicznych oraz 25 niepublicznych szkół wyższych. Przyjęto, że średnio na każdą tego typu uczelnię przypada około 10 specjalistów spełniających kryteria włączenia do badania. **Oszacowano więc, że łącznie w Polsce jest około 1.200 osób, które mogłyby być objęte niniejszym badaniem.**

Estymacja wielkości próby zakładała margines błędu pomiaru w toku badania $\pm 7\%$ przy poziomie ufności 85% i proporcji 0,70.⁴⁸ Przy tych założeniach *a priori* oszacowana wielkość próby **wyniosła 80**.

1.5. TECHNIKI I NARZĘDZIA BADAWCZE

W badaniu wykorzystano **metodę sondażu diagnostycznego** przeprowadzonego z użyciem **techniki ankiety**. Sondaż jest sposobem gromadzenia wiedzy na temat dynamiki i nasilaniu zjawisk społecznych oraz danych dotyczących opinii i poglądów wybranych zbiorowości. Wybór więc takiej metody badawczej był podyktowany celem badania.

Narzędzie badawcze, czyli formularz ankiety użytej w badaniu zostało opracowane w grupie ekspertów, do grona których zaliczyć można specjalistów z zakresu: **dietetyki i żywienia człowieka, prawnych aspektów znakowania żywności, psychologii, metodologii badań społecznych i statystyki**. Prace gabinetowe były prowadzone w kontakcie bezpośrednim oraz z wykorzystaniem technik zdalnych. Prace te przebiegały w następujących etapach:

- I. Przegląd literatury naukowej dotyczącej badań z zakresu znakowania żywności w różnych jej kontekstach.

⁴⁸ Taherdoost, Hamed, Determining Sample Size; How to Calculate Survey Sample Size (2017). International Journal of Economics and Management Systems, Vol. 2, 2017

- II. Opracowanie listy zagadnień stanowiących podstawową strukturę przyszłego kwestionariusza ankiety.
- III. Tworzenie banku pytań z puli propozycji zaproponowanych niezależnie przez poszczególnych ekspertów.
- IV. Krytyczny przegląd banku pytań i redukcja jego objętości.
- V. Przygotowanie wstępnej wersji kwestionariusza do konsultacji z ekspertami zewnętrznymi.
- VI. Przeprowadzenie badania pilotażowego metodą półilościową.
- VII. Uwzględnienie sugestii zaproponowanych przez uczestników fazy pilotażowej oraz konsultacje lingwistyczne.
- VIII. Opracowanie ostatecznej wersji kwestionariusza ankiety w wersji online.
- IX. Testy techniczne wersji online.

Opracowana ostateczna wersja formularza ankiety składała się z pięciu sekcji:

1. Informacje ogólne dotyczące systemów znakowania żywności,
2. Cechy idealnego systemu znakowania żywności,
3. System znakowania żywności na froncie opakowania Nutri-Score,
4. Implementacja systemu znakowania żywności Nutri-Score w Polsce,
5. Dane metryczkowe oraz oświadczenie o potencjalnym zakresie konfliktu interesów.

Konstrukcja kwestionariusza miała charakter modułowy, a wszystkie pytania w ankiecie były obowiązkowe.

1.6. ZBIERANIE DANYCH

Dane na potrzeby niniejszego badania gromadzone w okresie od 21 marca do 24 kwietnia 2022 r. były **techniką CAWI** (computer-assisted web interviewing) z wykorzystaniem formularza online przygotowanego z użyciem oprogramowania **Microsoft Forms** z pakietu Office 365 zgodnie z licencją Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Dostęp do kwestionariusza online w doborze celowym miał respondent, który otrzymał indywidualnie wygenerowany link. Dane pozyskane z doboru próby metodą kuli śnieżnej były gromadzone w osobnej bazie w celu kontroli zakresu danych spływających od tej grupy respondentów.

Potencjalni uczestnicy badania byli zapraszani do udziału poprzez bezpośredni kontakt telefoniczny lub mailowy. Zaproszenie było ponawiane trzykrotnie w odstępie cotygodniowym. Udział w badaniu był dobrowolny, a gromadzone dane nie zawierały informacji pozwalających na identyfikację

danych osobowych uczestnika. **W toku badania rejestrowano przypadki nieukończenia ankiety online.** Nie prowadzono natomiast rejestru przyczyn odmowy udziału w badaniu.

Ze względu na sposób zbierania danych, poza przypadkami nieukończenia ankiety, w bazie zarejestrowane były jedynie przypadki z kompletem odpowiedzi. **W toku badania nie zidentyfikowano żadnych problemów w zakresie funkcjonowania kwestionariusza online.** Nie wykryto także w bazie przypadków z nieprawidłowym formatem danych. Nie było konieczności czyszczenia bazy danych przed etapem ich analizy.

1.7. ANALIZA DANYCH

Zebrane dane poddano analizie z wykorzystaniem metod statystyki opisowej. Wyznaczono wskaźniki struktury, jak licznosc (N) częstość (%). Dla wybranych zmiennych stosowano także opis statystyczny z wykorzystaniem miary tendencji centralnej oraz zmienności.

Wszystkie obliczenia wykonano z użyciem pakietu STATISTICA™ w wersji 13.3 (TIBCO Software Inc., Palo Alto, Kalifornia, USA) zgodnie z licencją Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

2. Wyniki badania

2.1. PRZEBIEG REKRUTACJI

W toku rekrutacji metodą doboru celowego indywidualne zaproszenia do udziału w badaniu CAWI wystosowano do 110 specjalistów związanych naukowo i/lub edukacyjnie z dietetyką i żywieniem człowieka. Spośród zaproszonych osób 70 podjęło się wypełnienia kwestionariusza online, z czego badanie ukończyło 65 osób (**poziom realizacji próby 59,1%**).

Dodatkowo w ramach doboru metodą kuli śnieżnej na udział w badaniu wyraziło 20 osób z czego 10 ukończyło w pełni badanie kwestionariuszowe. Łącznie w badaniu wzięło więc udział **75 specjalistów spełniających kryteria włączenia**.

Nie zaobserwowano istotnych różnic w cechach osób biorących udział w ramach doboru metodą celową i metodą kuli śnieżnej. Spośród osób włączonych do badania 12,00% odmówiło wypełnienia deklaracji dotyczącej potencjalnego konfliktu interesów w związku z tematyką badania.

2.2. CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

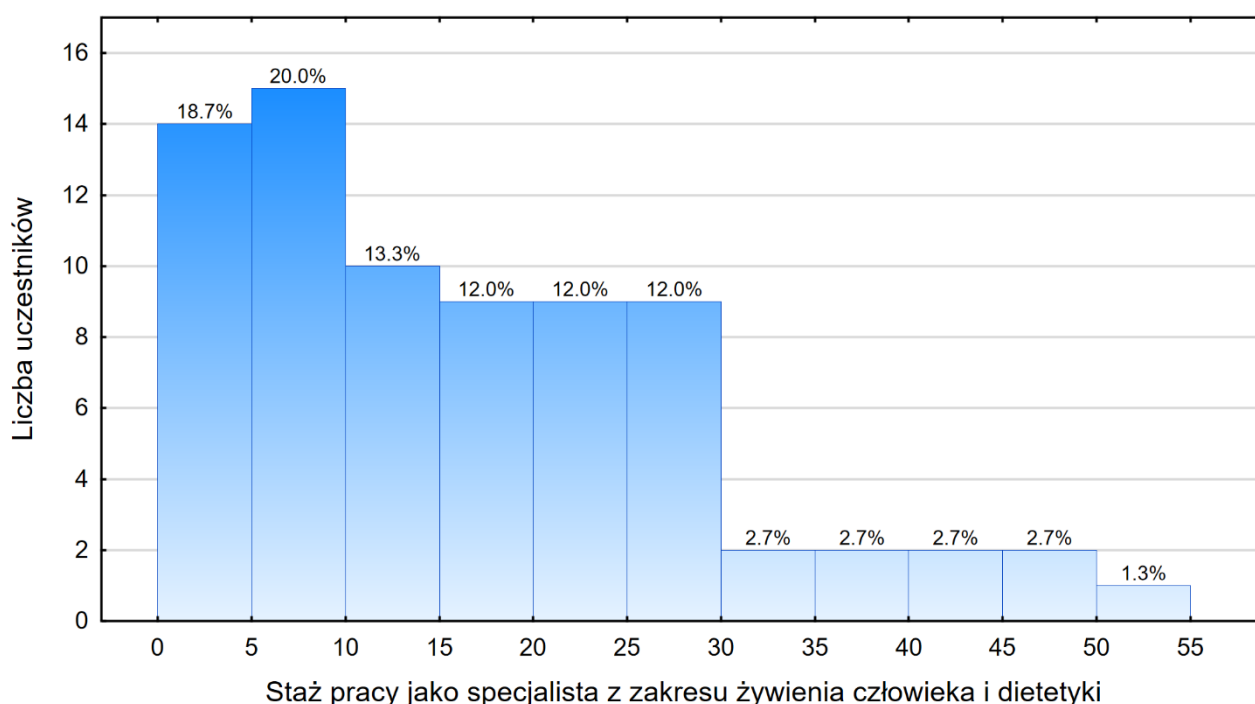
Wśród uczestników badania, według deklaracji respondentów, głównym miejscem pracy jako specjalista dietetyki i żywienia człowieka była uczelnia medyczna i/lub rolnicza (odpowiednio 36,00 i 34,67%). Pracę w instytutach naukowo-badawczych oraz uczelniach wyższych o innym profilu niż medycznym lub rolniczym deklarowało po 12,00% badanych. Wśród badanych byli także specjaliści, którzy pracują na stanowisku dietetyka w szpitalach, poradniach lub gabinetach (16,00%).

Ponad połowa badanych osób (54,67%) określiła specyfikę swojej działalności zawodowej jako pracę dydaktyczną ze studentami w zakresie nauczania tematyki związanej ze znakowaniem produktów wartością odżywczą. Blisko ¼ badanych (24,00%) deklarowała, że prowadzi zajęcia szkoleniowe/warsztatowe, które dotyczą znakowania produktów wartością odżywczą. Wśród badanych byli także specjaliści, którzy prowadzą praktykę w ramach poradnictwa dietetycznego (34,67%). Najmniejszą grupę badanych stanowili natomiast ci specjaliści, którzy zajmują się naukowo problematyką znakowania produktów wartością odżywczą (14,67%).

Tabela 1. Charakterystyka badanej próby (N = 75)

	N	%
Miejsce pracy		
uczelnia medyczna	27	36,00
uczelnia rolnicza	26	34,67
inna uczelnia wyższa	9	12,00
instytut naukowo-badawczy	9	12,00
szpital/poradnia/gabinet	12	16,00
Charakter pracy jako specjalista		
prowadzenie badań naukowych dotyczących znakowania produktów wartością odżywczą	11	14,67
prowadzenie zajęć dydaktycznych ze studentami (wykłady, seminaria, ćwiczenia), których tematyka dotyczy znakowania produktów wartością odżywczą	41	54,67
prowadzenie warsztatów/szkoleń dotyczących tematyki znakowania produktów wartością odżywczą	18	24,00
prowadzenie poradnictwa dietetycznego	26	34,67

Pod względem stażu pracy obejmującego działalność związaną z dietetyką i żywieniem człowieka badani charakteryzowali się dużą zmiennością. Średni staż pracy wynosił 18,1 lat (SD = 12,71) przy minimalnej wartości 1 rok i maksymalnej 51,0. Mediana stażu pracy to 15,0 (IQR/2 = 9,0 lat, CV = 70,4%). Ponad ¾ badanych miało staż pracy równy lub mniejszy niż 25 lat (N = 58; 77,33%).

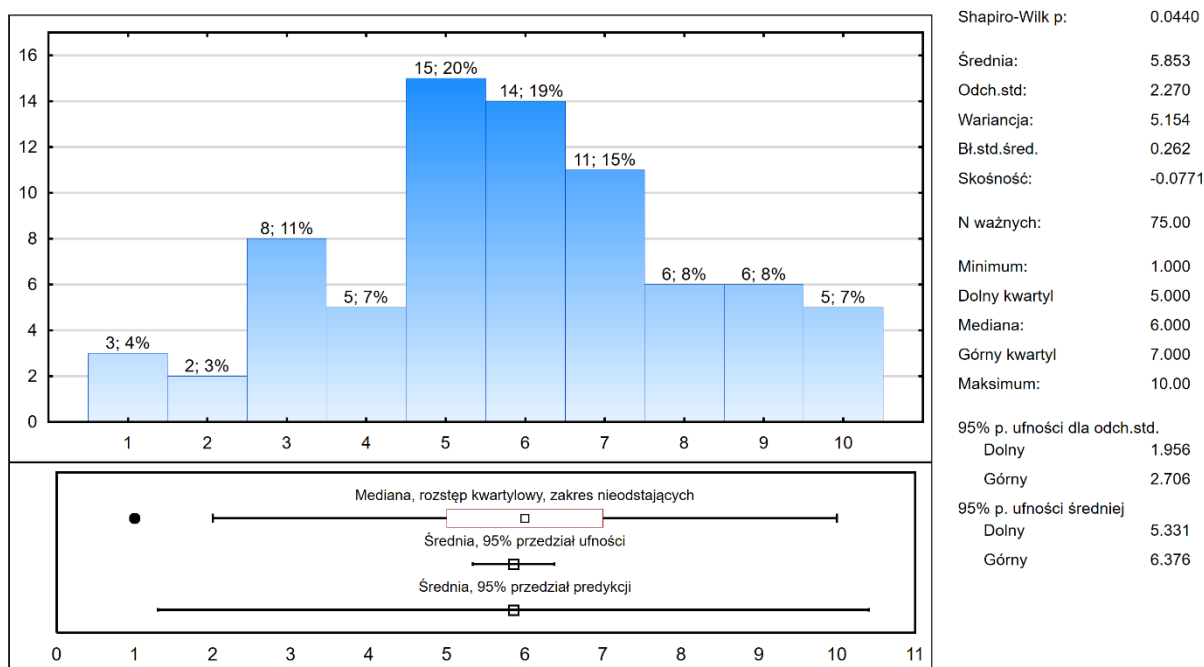
Rycina 1. Struktura stażu pracy badanej grupy (N = 75)

2.3. OPIS ZEBRANYCH DANYCH

2.3.1. SYSTEMY ZNAKOWANIA ŻYWNOŚCI

Badani zostali poproszeni o określenie, w jakim stopniu ich zdaniem dotychczasowy obligatoryjny sposób znakowania produktów spożywczych wartością odżywczą na opakowaniu jest wystarczający do podjęcia przez konsumenta korzystnych wyborów żywieniowych.

Około 39% badanych specjalistów uważa, że obowiązująca w Polsce tabela wartości odżywczych jest dobrym rozwiązaniem do podjęcia przez konsumenta korzystnych wyborów żywieniowych. Jednocześnie 38% uważa to rozwiązanie za w pełni wystarczające.

Rycina 2. Struktura odpowiedzi badanych dotycząca ich oceny stopnia w jakim dotychczasowy obligatoryjny sposób znakowania produktów spożywczych wartością odżywczą na opakowaniu jest wystarczający do podjęcia przez konsumenta korzystnych wyborów żywieniowych (1 - całkowicie niewystarczający, 10 - całkowicie wystarczający)

W kolejnym kroku badani specjaliści mieli określić, jakie ich zdaniem elementy ułatwiłyby konsumentowi dokonywanie właściwych wyborów żywieniowych. Do wyboru mieli cztery elementy oraz dodatkową opcję „inne”, a także mogli uznać, że nie ma takiego elementu, który ułatwiłyby konsumentowi dokonywanie prawidłowych wyborów. Pytanie miało charakter wielokrotnej odpowiedzi. I chociaż 53% stwierdziło, że takim rozwiązaniem mogłoby być dodatkowe graficzne oznaczenie na froncie opakowania, to jednocześnie aż 68% badanych stwierdziło, że jeżeli tabela miałaby być rozbudowywana, to powinna być uzupełniona o informacje, których system NS nie uwzględnia, tj. zawartość związków bioaktywnych, witamin, składników mineralnych, kwasów tłuszczowych *trans*”.

Spośród własnych propozycji respondenci wymieniali:

- podawanie informacji o tym, że produkt spożywany w nadmiarze może przyczyniać się do rozwoju chorób cywilizacyjnych;
- uwzględnienie oprócz energii także odsetka realizacji normy spożycia względem białek, tłuszczów (w tym NKT, JNKT, WNKT), cukrów prostych, soli i błonnika;
- podkreślenie w informacji, źródłem jakich głównych składników jest dany produkt.

Tabela 2. Opinia badanych specjalistów (N = 75) dotycząca znaczenia wybranych elementów w dokonywaniu przez konsumenta właściwych wyborów żywieniowych (pytanie z możliwością wielokrotnej odprowadzi)

	N	%
Które z poniższych elementów ułatwiłyby konsumentowi dokonywanie właściwych wyborów żywieniowych?		
uzupełnienia aktualnie obowiązującej tabeli wartości odżywczej o dodatkowe informacje, np. zawartość związków bioaktywnych, witamin, składników mineralnych, kwasów tłuszczowych <i>trans</i>	51	68,00
dotatkowe graficzne oznaczenie na froncie opakowania określające ogólną wartość żywieniową produktu	40	53,33
dotatkowe graficzne oznaczenie na froncie opakowania określające zawartość wybranych składników odżywczych, np. cukrów, tłuszczów, sodu	34	45,33
dotatkowe graficzne oznaczenie na froncie opakowania określające inne cechy produktu, np. produkt ekologiczny, wegański, itp.	25	33,33
inne	3	4,00
żadne	1	1,33

W kolejnej części badania, specjaliści zostali poproszeni o informację na temat tego, w jakim stopniu znają funkcjonujące na rynku różne dobrowolne oznaczenia stosowane przez producentów na opakowaniach żywności. Analizowano 8 rodzajów oznaczeń w 5-stopniowej skali znajomości i rozumienia ich znaczenia:

1. Nigdy o nim nie słyszałam/-em i nigdy go nie widziałam/-em,
2. Słyszałam/-em / widziałam/-em, jednak nie rozumiem,
3. Znam i częściowo rozumiem,
4. Znam i całkiem dobrze rozumiem,
5. Znam, rozumiem i potrafię wytłumaczyć innym jego znaczenie.

Do każdego pytania dołączona była rycina obrazująca oznaczenie, do którego znajomości i rozumienia miał się ustosunkować badany.

Uwagę zwraca fakt, że ponad 57% badanych specjalistów deklaruje, że ma dobrą oraz bardzo dobrą wiedzę na temat systemu NS. Wysoki stopień wiedzy dotyczy także oznaczenia „Multiple Traffic Lights” (72%). Natomiast największy stopień znajomości dotyczy oznaczenia RWS/GDA (ponad 86%). Pozostałe systemy są zdecydowanie mniej znane.

Tabela 3. Stopień znajomości i rozumienia znaczenia wybranych dobrowolnych oznaczeń na opakowaniach żywności w opinii badanych specjalistów (N = 75)

Nazwa oznaczenia		1 - Nigdy o nim nie słyszałam/-em i nigdy go nie widziałam/-em	2 - Słyszałam/-em / widziałam/-em, jednak nie rozumiem	3 - Znam i częściowo rozumiem	4 - Znam i całkiem dobrze rozumiem	5 - Znam, rozumiem i potrafię wytłumaczyć innym jego znaczenie	Mediana
Multiple Traffic Lights	N	10	0	11	16	38	5,0
	%	13,33	0,00	14,67	21,33	50,67	
NutrInform Battery	N	32	1	8	17	17	3,0
	%	42,67	1,33	10,67	22,67	22,67	
Nutri-Score	N	12	7	13	18	25	4,0
	%	16,00	9,33	17,33	24,00	33,33	
RWS/GDA	N	5	1	4	21	44	5,0
	%	6,67	1,33	5,33	28,00	58,67	
Keyhole	N	49	7	5	8	6	1,0
	%	65,33	9,33	6,67	10,67	8,00	
Green Tick	N	30	13	10	12	10	2,0
	%	40,00	17,33	13,33	16,00	13,33	
Healthy Choice	N	16	10	15	11	23	3,0
	%	21,33	13,33	20,00	14,67	30,67	
SENS	N	57	5	3	1	9	1,0
	%	76,00	6,67	4,00	1,33	12,00	

Badani zostali poproszeni o wyrażenie opinii na temat kierunku dalszych prac nad doskonaleniem systemu informacji dotyczącej wartość odżywczej produktów. Pod rozważenie poddano następujące stwierdzenie: „Czy właściwym kierunkiem prac nad znakowaniem produktów spożywczych wartością odżywczą powinno być obowiązkowe podawanie RWS (Referencyjnych Wartości Spożycia) dla wszystkich składników?”. Respondenci mieli dokonać oceny tego stwierdzenia w 5-stopniowej skali Likerta (od 1 - „zdecydowanie nie”, do 5 - „zdecydowanie tak”).

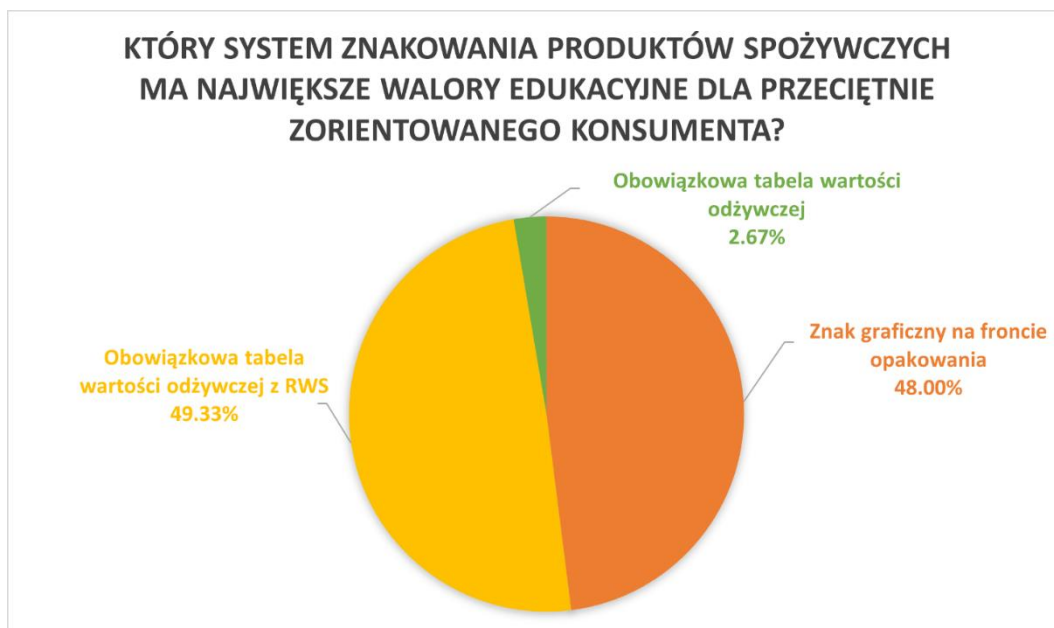
Blisko 67% badanych uważa, że właściwym kierunkiem prac nad znakowaniem żywności wartością odżywczą jest obowiązkowe podawanie

RWS dla wszystkich składników wykazanych w składzie produktów. Zdecydowanie nie zgadza się z tym stwierdzeniem jedynie 6,67% badanych.

Rycina 3. Ocena przez badanych stwierdzenia dotyczącego kierunku prac nad doskonaleniem obowiązkowego oznaczenia produktów spożywczych

W ostatnim pytaniu zawartym w sekcji pierwszej ankiety, poproszono respondentów o ustosunkowanie się do kwestii tego, który sposób znakowania produktów spożywczych ma największe walory edukacyjne dla przeciętnie zorientowanego konsumenta. Badani musieli dokonać wyboru spośród 3 zaproponowanych rozwiązań. Wskazane przez specjalistów oznaczenie niemal w równym stopniu dotyczyło „obowiązkowej tabeli wartości odżywczej z RWS (Referencyjna Wartość Spożycia)” (49,33%) oraz „znaku graficznego umieszczonego na froncie opakowania” (48%).

Rycina 4. Odpowiedzi badanych dotyczące kwestii tego, który system znakowania produktów spożywczych ma największe walory edukacyjne

2.3.2. CECHY IDEALNEGO SYSTEMU ZNAKOWANIA ŻYWNOŚCI

W drugiej sekcji kwestionariusza, zwrócono się do badanej grupy ekspertów z pytaniem o określenie, które z 29 wskazanych cech powinny być uwzględnione przy projektowaniu systemu znakowania żywności, aby system ten w sposób optymalny umożliwiał podejmowanie przez konsumenta właściwych wyborów żywieniowych.

Oceniając system oznaczania żywności, badani wskazali w sposób zdecydowany, że takie cechy jak: zgodność z zaleceniami zdrowego żywienia (100,0%), uwzględnienie aktualnego stanu wiedzy żywieniowej (98,7%), stopień przetworzenia żywności (82,7%) są dla nich najważniejsze przy projektowaniu takiego typu systemu. W nieco mniejszym stopniu, ale nadal stosunkowo znacznym odsetku badani wskazali takie cechy jak: uwzględniający wielkość zalecanej porcji (80,0%) oraz pełną wartość odżywczą produktów (makroskładniki, składniki mineralne, witaminy, związki bioaktywne i in.) (76,0%).

Otrzymane wyniki wskazują również, że dla ekspertów bardzo duże znaczenie ma funkcjonalność systemu. W tym obszarze za najważniejsze cechy, które powinno posiadać oznaczenie umieszczone na opakowaniu produktu spożywczego, to w kolejności ważności:

- łatwe do interpretacji przez konsumenta w każdym wieku i z różnym poziomem wykształcenia (100%),

- o pozwalający obiektywnie porównywać produkty z tej samej grupy produktów (np. płatki śniadaniowe) (100%), ale przy jednoczesnej zdolności do obiektywnego porównywania różnych grup produktów między sobą (np. grupę słodczy do grupy serów) (65%),
- o ułatwiające komponowanie zbilansowanej diety (97,33%),
- o pozwalające podjąć trafną decyzję zakupową, czyli wybrać produkt odpowiadający na indywidualne potrzeby konsumenta (96%),
- o pomocne w edukacji żywieniowej (96%),
- o możliwy do zastosowania dla wszystkich grup produktów (89,3%).

Uwagę zwraca fakt, że aż 84% badanych ekspertów oczekuje, że system nie będzie deprecjonował produktów regionalnych, tradycyjnych i ekologicznych, 80% że system będzie uwzględniał wielkość zalecanej porcji, a 76,0%, że oznaczenie umieszczone na opakowaniu produktu będzie oparte na opisie wartości odżywczej. Eksperti ds. żywienia oczekują również, że system będzie skłaniał firmy do ulepszania receptur, tak aby produkty uzyskiwały wyższą ocenę i były lepiej postrzegane przez konsumentów (92,0%).

Tabela 4. Ocena specjalistów z zakresie znaczenia wybranych cech, które powinny być uwzględnione przy projektowaniu systemu znakowania żywności

Nazwa oznaczenia		1 - nieważne	2 - mało ważne	3 - trudno powiedzieć	4 - ważne	5 - bardzo ważne	Średnia
Czytelny, zrozumiały, prosty	N	0	0	0	6	69	4,92
	%	0,00	0,00	0,00	8,00	92,00	
Łatwy do interpretacji przez konsumenta w każdym wieku i z różnym poziomem wykształcenia	N	0	0	0	9	66	4,88
	%	0,00	0,00	0,00	12,00	88,00	
Oparty na grafice, kolorach, symbolach	N	0	2	9	39	25	4,16
	%	0,00	2,67	12,00	52,00	33,33	
Oparty na opisie wartości odżywczej	N	0	3	15	42	15	3,92
	%	0,00	4,00	20,00	56,00	20,00	

Umieszczony na froncie opakowania w widocznym miejscu	N	0	3	5	25	42	4,41
	%	0,00	4,00	6,67	33,33	56,00	
Niedeprecjonujący żadnej grupy produktów	N	3	8	23	25	16	3,57
	%	4,00	10,67	30,67	33,33	21,33	
Pozwalający podjąć szybką decyzję zakupową	N	0	3	9	35	28	4,17
	%	0,00	4,00	12,00	46,67	37,33	
Pozwalający podjąć trafną decyzję zakupową, czyli wybrać produkt odpowiadający na indywidualne potrzeby konsumenta	N	0	0	3	24	48	4,60
	%	0,00	0,00	4,00	32,00	64,00	

Tabela 5. Ocena specjalistów z zakresu znaczenia wybranych cech, które powinny być uwzględnione przy projektowaniu systemu znakowania żywności

Nazwa oznaczenia		1 - nieważne	2 - mało ważne	3 - trudno powiedzieć	4 - ważne	5 - bardzo ważne	Średnia
Uwzględniający aktualny stan wiedzy żywieniowej	N	0	0	1	15	59	4,77
	%	0,00	0,00	1,33	20,00	78,67	
Zgodny z zaleceniami zdrowego żywienia	N	0	0	0	7	68	4,91
	%	0,00	0,00	0,00	9,33	90,67	
Uwzględniający pełną wartość odżywczą produktów (makroskładniki, składniki mineralne, witaminy, związki bioaktywne i in.)	N	0	6	12	27	30	4,08
	%	0,00	8,00	16,00	36,00	40,00	
Uwzględniający stopień przetworzenia produktu	N	0	4	9	28	34	4,23
	%	0,00	5,33	12,00	37,33	45,33	
Uwzględniający wielkość zalecanej porcji	N	0	6	9	31	29	4,11
	%	0,00	8,00	12,00	41,33	38,67	

Uwzględniający ślad węglowy	N	2	16	29	21	7	3,20
	%	2,67	21,33	38,67	28,00	9,33	
Pozwalający na wybór produktów o wyższej wartości odżywczej z tej samej grupy (np. wybór między różnymi rodzajami płatków śniadaniowych)	N	0	2	8	27	38	4,35
	%	0,00	2,67	10,67	36,00	50,67	
Uzależniony od zalecanej wielkości porcji	N	0	9	23	30	13	3,63
	%	0,00	12,00	30,67	40,00	17,33	

Tabela 6. Ocena specjalistów z zakresu znaczenia wybranych cech, które powinny być uwzględnione przy projektowaniu systemu znakowania żywności

Nazwa oznaczenia		1 - nieważne	2 - mało ważne	3 - trudno powiedzieć	4 - ważne	5 - bardzo ważne	Średnia
Powinien być uniwersalny dla wszystkich krajów UE	N	0	6	7	38	24	4,07
	%	0,00	8,00	9,33	50,67	32,00	
Powinien być możliwy do zastosowania dla wszystkich grup produktów	N	0	1	7	34	33	4,32
	%	0,00	1,33	9,33	45,33	44,00	
Dający ogólną ocenę wartości odżywczej	N	0	2	4	36	33	4,33
	%	0,00	2,67	5,33	48,00	44,00	
Zachęcający do dokładnego zapoznania się ze składem i wartością odżywczą produktu	N	0	1	9	39	26	4,20
	%	0,00	1,33	12,00	52,00	34,67	
Ułatwiający komponowanie zbilansowanej diety	N	0	0	2	31	42	4,53
	%	0,00	0,00	2,67	41,33	56,00	
Pomocny w edukacji żywieniowej	N	0	0	3	26	46	4,57
	%	0,00	0,00	3,67	34,00	60,00	

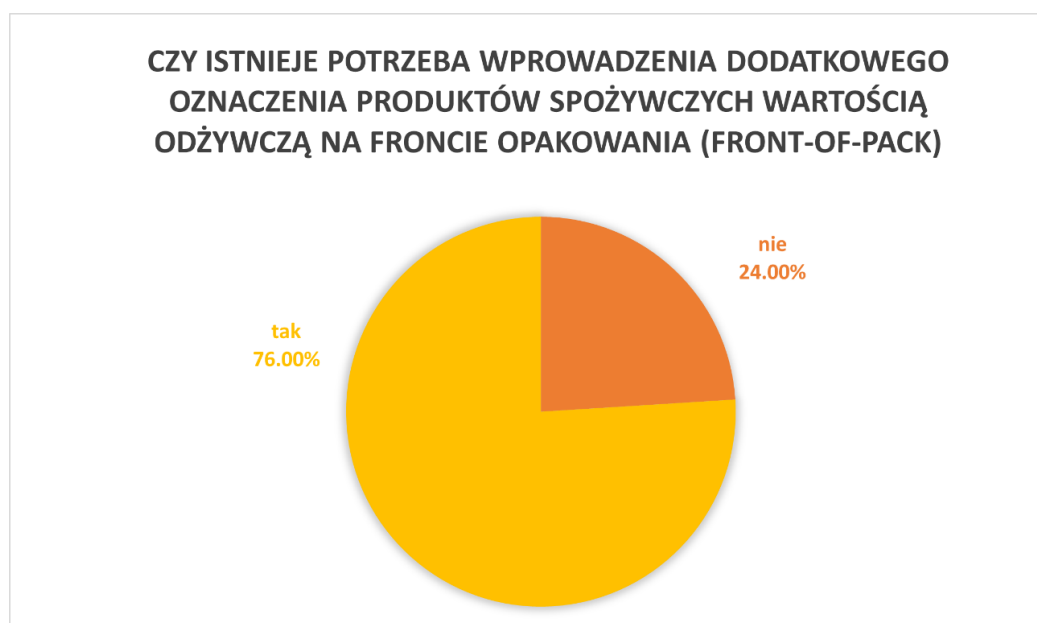
%	0,00	0,00	4,00	34,67	61,33
---	------	------	------	-------	-------

Tabela 7. Ocena specjalistów z zakresu znaczenia wybranych cech, które powinny być uwzględnione przy projektowaniu systemu znakowania żywności

Nazwa oznaczenia		1 - nieważne	2 - mało ważne	3 - trudno powiedzieć	4 - ważne	5 - bardzo ważne	Średnia
Nie deprecjonujący produktów regionalnych, tradycyjnych i ekologicznych	N	0	4	8	42	21	4,07
	%	0,00	5,33	10,67	56,00	28,00	
Skłaniający firmy do ulepszania receptur, tak aby produkty uzyskiwały wyższą ocenę i były lepiej postrzegane przez konsumentów	N	0	0	6	30	39	4,44
	%	0,00	0,00	8,00	40,00	52,00	
Akceptowany przez organizacje konsumenckie i producenckie, grona eksperckie, organizacje międzynarodowe np. WHO	N	0	2	8	38	27	4,20
	%	0,00	2,67	10,67	50,67	36,00	
Będący wynikiem konsensusu między różnymi uczestnikami rynku spożywczego	N	0	6	19	33	17	3,81
	%	0,00	8,00	25,33	44,00	22,67	
Pozwalający obiektywnie porównywać produkty z tej samej grupy produktów (np. płatki śniadaniowe) oferowane przez różnych producentów	N	0	0	0	31	44	4,59
	%	0,00	0,00	0,00	41,33	58,67	
Pozwalający obiektywnie porównywać różne grupy produktów między sobą (np. grupę słodczy do grupy serów)	N	3	11	12	24	25	3,76
	%	4,00	14,67	16,00	32,00	33,33	
Skłaniający firmy do ulepszenia receptur pod kątem żywieniowym nie	N	0	4	7	35	29	4,19

biorąc za główny cel uzyskanie korzystniejszej oceny w ramach systemu znakowania	%	0,00	5,33	9,33	46,67	38,67
--	---	------	------	------	-------	-------

W drugiej sekcji kwestionariusza zamieszczono pytanie dotyczące opinii badanych w zakresie konieczności wprowadzenia dodatkowego oznaczenia produktów spożywczych wartością odżywczą na froncie opakowania (front-of-pack). Większość badanych odpowiedziała na to pytanie twierdząco (76,00%).

Rycina 5. Opinia specjalistów dotycząca potrzeby wprowadzenia dodatkowego oznaczenia produktów spożywczych wartością odżywczą

Ostatnie pytanie kończące sekcję drugą odnosiło się do opinii związanej ze skłonnością badanych do zaakceptowania znaku graficznego opartego na algorytmie, który uwzględniałby jedynie wybrane składniki odżywcze. Na to pytanie twierdząco odpowiedziało 65% badanych specjalistów. Należy jednak zwrócić uwagę, że kluczowe jest jakie składniki odżywcze zostaną uwzględnione w algorytmie, a które zostaną w nim pominięte. Niewątpliwie podstawą opracowania takiego znaku graficznego powinny być wytyczne przygotowane przez naukowych ekspertów z EFSA, które zostały poparte dogłębną analizą danych epidemiologicznych i krytyczną oceną dowodów naukowych.⁴⁹

⁴⁹ EFSA Panel on Nutrition, Novel Foods and Food Allergens (NDA), Turck D, Bohn T, Castenmiller J, de Henauw S, Hirsch-Ernst KI, Knutsen HK, Maciuk A, Mangelsdorf I, McArdle HJ, Naska A, Peláez C, Pentieva K, Thies F, Tsaouri S, Vinceti M, Bresson JL, Siani A. Scientific advice related to nutrient profiling for the development of harmonised mandatory front-of-pack nutrition labelling and the setting of nutrient profiles for restricting nutrition and health claims on foods. EFSA J. 2022 Apr 19;20(4):e07259. doi: 10.2903/j.efsa.2022.7259.

Rycina 6. Opinia specjalistów dotycząca akceptacji znaku graficznego opartego na algorytmie, który uwzględniałby jedynie wybrane składniki odżywcze

2.3.3. SYSTEM ZNAKOWANIA ŻYWNOŚCI NA FRONCIE OPAKOWANIA NUTRI-SCORE

Trzecia sekcja kwestionariusza odnosiła się do opinii badanych specjalistów dietetyki i żywienia człowieka na temat systemu znakowania żywności Nutri-Score, który jest stosowany na froncie opakowania w celu przedstawienia wartości odżywczej produktu nim oznaczonego.

W tej części badania zapytano respondentów, czy zgadzają się z podanymi stwierdzeniami, które mogą, ale nie muszą charakteryzować system znakowania NS. Na każde stwierdzenie badani mogli udzielić jedną z trzech odpowiedzi: „zgadzam się”, „nie zgadzam się” oraz „nie mam zdania”. Łącznie do zaopiniowania poddano 22 stwierdzenia.

Badani specjaliści wskazali, że NS pozwala podjąć szybką decyzję zakupową na podstawie prostego znaku graficznego (81,33%), jednocześnie dostrzegając kilka istotnych wad, które ten system posiada. Spośród tych niekorzystnych cech systemu NS należy wymienić przede wszystkim:

- NS nie gwarantuje, że wybór przez konsumenta jedynie produktów z najwyższą oceną pozwoli skomponować zbilansowaną dietę (80,00%),
- NS nie uwzględnia stopnia przetworzenia produktu, w tym liczby i rodzaju użytych substancji dodatkowych (76%,00),
- NS nie uwzględnia pełnej wartości odżywczej produktów, w tym m.in. związków bioaktywnych, które decydują o ich prozdrowotnych właściwościach (74,67%),

- NS nie różnicuje produktów pod względem naturalnie występujących składników a tych dodanych w procesie produkcji (72,00%),
- NS jest zgodny z zasadami zdrowego żywienia (zaledwie 36%).

Wynik tej części badania nie zaskakuje, biorąc pod uwagę, które cechy w opinii ekspertów ds. żywienia powinien posiadać system znakowania żywności na froncie opakowania.

Uwagę zwraca także fakt, że w przypadku stwierdzeń: „NS sprzyja zmniejszeniu zachorowalności w populacji na choroby dietozależne”, „NS jest zgodny z zaleceniami zdrowego żywienia” oraz „NS zachęca do dokładnego zapoznania się z informacjami dotyczącymi składu i wartości odżywczej produktu znajdujących się na opakowaniu” brak było jednoznacznej opinii badanych specjalistów potwierdzających takie cechy systemu NS.

Tabela 8. Opinia badanych specjalistów dotycząca wybranych cech systemu znakowania Nutri-Score

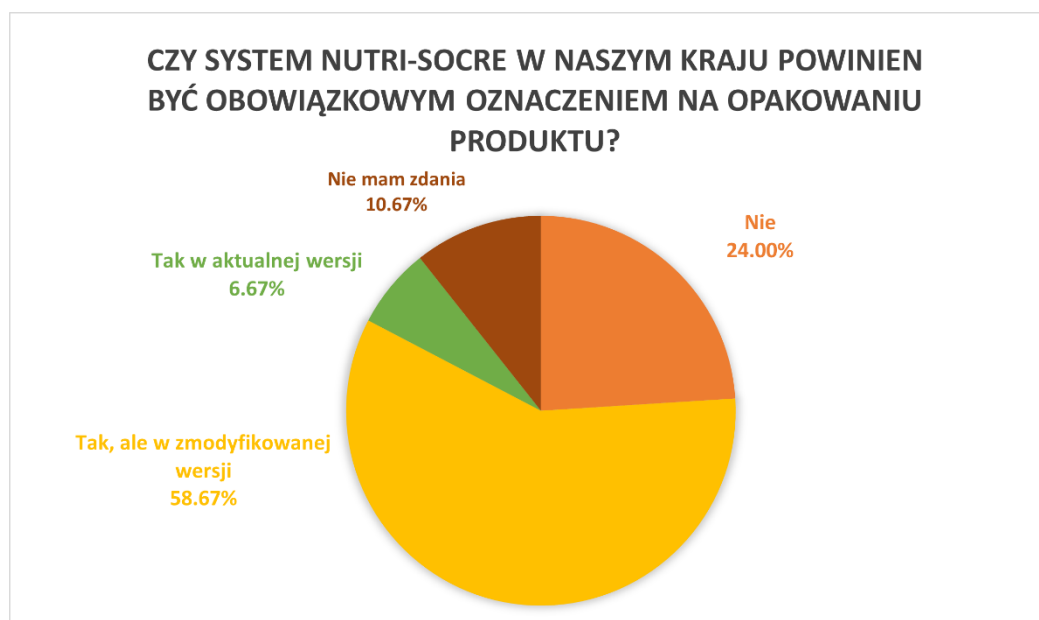
Stwierdzenie opisujące NS	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Nie mam zdania
NS jest oparty na stałej ilości produktu spożywczego (100 g lub 100 ml) co wpływa na jego rzetelność	50 66,67%	4 5,33%	21 28,00%
NS zapewnia konsumentom korzystne wybory żywieniowe	34 45,33%	24 32,00%	17 22,67%
NS nie obejmuje nieopakowanych produktów spożywczych dostępnych na rynku	48 64,00%	3 4,00%	24 32,00%
NS nie obejmuje specjalnych produktów spożywczych dostępnych na rynku (np. produktów dla niemowląt)	43 57,33%	2 2,67%	30 40,00%
NS obejmuje produkty lokalne, chronione, tradycyjne i ekologiczne	16 21,33%	23 30,67%	36 48,00%
NS może sprzyjać niewłaściwemu postrzeganiu wartości odżywczej produktów, które mogą być częścią codziennej, zrównoważonej diety, np. soki, oliwa z oliwek, olej rzepakowy, ryby, miody	48 64,00%	10 13,33%	17 22,67%
NS nie bierze pod uwagę niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania organizmu składników, np. polifenole, składniki mineralne, witaminy	49 65,33%	6 8,00%	20 26,67%
NS uwzględnia w większym stopniu udział negatywnych składowych produktu (cukier, tłuszcz i sól) niż tych o działaniu pozytywnym	38 50,67%	10 13,33%	27 36,00%

Stwierdzenie opisujące NS	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Nie mam zdania
NS nie uwzględnia stopnia przetworzenia produktu, w tym liczby i rodzaju użytych substancji dodatkowych	57 76,00%	1 1,33%	17 22,67%
NS nie uwzględnia pełnej wartości odżywczej produktów, w tym m.in. związków bioaktywnych, które decydują o ich prozdrowotnych właściwościach	56 74,67%	2 2,67%	17 22,67%
NS nie różnicuje produktów pod względem naturalnie występujących składników a tych dodanych w procesie produkcji	54 72,00%	2 2,67%	19 25,33%
NS jest prosty, czytelny i zrozumiały	36 48,00%	19 25,33%	20 26,67%
NS jest uniwersalny	24 32,00%	25 33,33%	26 34,67%
NS skłania producentów do reformulacji składu produktów pod kątem podniesienia walorów odżywczych, jednocześnie zmniejszając zawartość niekorzystnych składników odżywczych	35 46,67%	18 24,00%	22 29,33%
NS sprzyja zmniejszeniu zachorowalności w populacji na choroby dietozależne	26 34,67%	21 28,00%	28 37,33%
NS pozwala podjąć szybką decyzję zakupową na podstawie prostego znaku graficznego	61 81,33%	5 6,67%	9 12,00%
NS jest zgodny z zaleceniami zdrowego żywienia	27 36,00%	26 34,67%	22 29,33%
NS nie uwzględnia śladu węglowego	41 54,67%	4 5,33%	30 40,00%
NS pozwala na obiektywne i bezstronne porównywanie produktów między sobą z tej samej grupy produktów	35 46,67%	21 28,00%	19 25,33%
NS pozwala na obiektywne i bezstronne porównywanie produktów między sobą z różnych grup produktów	12 16,00%	35 46,67%	28 37,33%
NS zachęca do dokładnego zapoznania się z informacjami dotyczącymi składu i wartości odżywczej produktu znajdujących się na opakowaniu	22 29,33%	29 38,67%	24 32,00%
	60	4	11

Stwierdzenie opisujące NS	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Nie mam zdania
NS nie gwarantuje, że wybór przez konsumenta jedynie produktów z najwyższą oceną pozwoli skomponować zbilansowaną dietę	80,00%	5,33%	14,67%

2.3.4. IMPLEMENTACJA SYSTEMU ZNAKOWANIA ŻYWNOCI NUTRI-SCORE W POLSCE

W ostatniej czwartej części badania, uczestnicy zostali poproszeni o wyrażenie swojej opinii na temat zasadności wdrożenia w Polsce systemu Nutri-Score jako obowiązkowego oznaczenia na froncie opakowania produktu spożywczego. Jedynie 6,67% specjalistów biorących udział w badaniu zadeklarowało, że system NS należy wdrożyć w naszym kraju w aktualnej wersji. Największa grupa badanych opowiedziała się za wdrożeniem systemu, ale w wersji zmodyfikowanej (58,67%). Ponadto, 24,00% badanych specjalistów była przeciwna wdrożeniu w Polsce systemu NS jako obowiązkowego systemu znakowania. Pozostała część badanych nie miała zdania w tym temacie (10,67%).

Rycina 7. Opinia badanych specjalistów dotycząca obowiązkowego wdrożenia do zastosowań w Polsce systemu Nutri-Score

3. Podsumowanie wyników

Najważniejsze wyniki uzyskane w toku badania przekrojowego dotyczą następujących kwestii:

- W opinii środowiska naukowego związanego z żywieniem i zdrowiem człowieka dotychczasowy obligatoryjny sposób znakowania produktów spożywczych wartością odżywczą na opakowaniu nie jest w pełni wystarczający do podejmowania przez konsumentów korzystnych wyborów żywieniowych;
- Najważniejszym elementem, który ułatwiłby dokonywanie przez konsumentów trafnych wyborów żywieniowych jest zdaniem specjalistów uzupełnienie aktualnie obowiązującej tabeli wartości odżywczej o dodatkowe informacje, np. zawartość fitozwiązków, witamin, składników mineralnych, izomerów *trans* kwasów tłuszczowych;
- Spośród 8 rodzajów funkcjonujących na rynku różnych dobrowolnych oznaczeń stosowanych przez producentów na opakowaniach żywności, największą rozpoznawalnością wśród specjalistów cieszy się oznaczenie RWS/GDA;
- Zdecydowana większość specjalistów uznała, że właściwym kierunkiem prac nad znakowaniem produktów spożywczych wartością odżywczą powinno być obowiązkowe podawanie RWS dla wszystkich składników;
- W opinii specjalistów dwa rozwiązania w zakresie znakowania produktów spożywczych mają największe walory edukacyjne dla przeciętnie zorientowanego konsumenta: „obowiązkowa tabela wartości odżywczej z RWS” oraz „znak graficzny umieszczony na froncie opakowania”;
- Zdaniem badanych specjalistów idealne oznaczenie informujące konsumenta o wartości odżywczej powinno być:
 - czytelne, zrozumiałe, proste,
 - zgodne z zaleceniami zdrowego żywienia,
 - łatwe do interpretacji przez konsumenta w każdym wieku i z różnym poziomem wykształcenia,
 - uwzględniające aktualny stan wiedzy żywieniowej,
 - pozwalające podjąć trafną decyzję zakupową, czyli wybrać produkt odpowiadający na indywidualne potrzeby konsumenta,

- pozwalające obiektywnie porównywać produkty z tej samej grupy produktów (np. płatki śniadaniowe) oferowane przez różnych producentów, ale równocześnie także porównywać produkty pomiędzy różnymi grupami (np. grupę słodczy do grupy napojów),
 - pomocne w edukacji żywieniowej,
- Najważniejsze cechy systemu Nutri-Score, które zdaniem zdecydowanej większości badanych specjalistów posiada system to:
 - pozwala podjąć szybką decyzję zakupową na podstawie prostego znaku graficznego,
 - nie gwarantuje, że wybór przez konsumenta jedynie produktów z najwyższą oceną pozwoli skomponować zbilansowaną dietę,
 - nie uwzględnia stopnia przetworzenia produktu, w tym liczby i rodzaju użytych substancji dodatkowych,
 - nie uwzględnia pełnej wartości odżywczej produktów, w tym m.in. związków bioaktywnych, które decydują o ich prozdrowotnych właściwościach,
 - nie różnicuje produktów pod względem naturalnie występujących składników, a tych dodanych w procesie produkcji.
 - Tylko niewielki odsetek specjalistów wyraziło zdanie, że system Nutri-Score należy wdrożyć w naszym kraju w aktualnej wersji, a zdecydowana większość opowiedziała się za koniecznością jego zmodyfikowania przed ewentualnym wprowadzeniem go w Polsce. Nie można pominąć faktu, że aż 24% badanych wyraziło sprzeciw przed wdrożeniem systemu NS jako obowiązkowego.

III. Wnioski i rekomendacje

- Środowisko naukowe związane z obszarem żywienia i zdrowia człowieka dostrzega potrzebę modyfikacji istniejącego obowiązkowego systemu tabelarycznego o elementy graficzne i kolorystyczne ułatwiające interpretację informacji dotyczących wartości odżywczych podawanych na etykiecie;
- Specjaliści wskazują, że dodatkowe oznaczenie umieszczone na froncie opakowania jest elementem edukacji żywieniowej i z tego powodu powinno być spójne z zaleceniami żywieniowymi i uwzględniać wszystkie grupy produktów;
- Eksperci doceniają walory prostego znaku graficznego Nutri-Score umieszczonego na froncie opakowania w podejmowaniu szybkiej decyzji zakupowej, jednakże poza prostotą rozwiązania dostrzegają szereg istotnych wad, które mogą prowadzić do niekorzystnych wyborów żywieniowych konsumentów, mających istotny wpływ na zdrowie społeczeństwa (np. poprzez wybór produktów wysoko przetworzonych, czy o niskiej zawartości witamin);
- Eksperci dostrzegają również, że żywność naturalna, nisko przetworzona jest deprecjonowana przez system Nutri-Score;
- Wprowadzenie dodatkowego obowiązkowego oznakowania, takiego jak Nutri-Score, powinno być poprzedzone rzetelną wielostronną debatą nie tylko na forum unijnym, ale też krajowym, która będzie angażować specjalistów z zakresu żywienia człowieka i technologii żywności oraz innych uczestników systemu żywnościowego.

Sfinansowano z Funduszu Promocji Owoców i Warzyw